

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. Giang Ngo Thi

**Dvojí občanství ve světle současné právní úpravy v ČR a
jeho získávání příslušníky vietnamské komunity**

Diplomová práce

Olomouc 2017

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Dvojitý občanství ve světle současné právní úpravy v ČR a jeho získávání příslušníky vietnamské komunity vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 28. února 2017

.....

Giang Ngo Thi

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Martinovi Kopovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a pomoc při zpracování práce. Dále děkuji členům své rodiny a svému příteli za veškerou podporu, kterou mi poskytovali během celého studia. Děkuji mým respondentům za poskytnuté informace, které daly vzniknout této práci.

Obsah

Seznam použitých zkratek	6
1. Předmluva.....	7
2. Úvod.....	8
3. Státní občanství	10
3.1. Pojem státního občanství	10
3.2. Práva a povinnosti spojené se státním občanstvím.....	11
4. Dvojí občanství	14
4.1. Výhody a nevýhody dvojího občanství – ČR a VSR.....	15
5. Současná právní úprava státního občanství v ČR	18
5.1. Způsoby nabývání státního občanství ČR příslušníky vietnamské komunity	19
5.1.1. Nabývání státního občanství narozením.....	19
5.1.2. Nabývání státního občanství určením otcovství.....	20
5.1.3. Nabývání státního občanství osvojením	22
5.1.4. Nabývání státního občanství nalezením na území České republiky.....	22
5.1.5. Nabývání státního občanství udělením.....	22
5.1.6. Zvláštní způsoby udělování státního občanství České republiky	29
5.1.7. Nabývání státního občanství ČR prohlášením.....	29
5.1.8. Nabývání státního občanství ČR v souvislosti se svěřením do náhradní péče...31	
5.2. Pozbývání státního občanství ČR	32
6. Srovnání nynější právní úpravy státního občanství ČR s předchozí právní úpravou – stěžejní změny	33
7. Přístup Vietnamské socialistické republiky ke dvojímu občanství.....	36
8. Reálné případy Vietnamců související s nabytím státního občanství	38
8.1. Nabytí státního občanství prohlášením na základě § 35 odst. 1 ZSO – případ pana H. V. T.	38
8.2. Nabytí státního občanství prohlášením na základě § 35 odst. 1 ve spojení s § 73 ZSO – případ pana A. D. N.	39

8.3. Nabytí státního občanství prohlášením na základě § 35 odst. 1 ZSO – případ pana V. H. N.....	40
8.4. Nabytí státního občanství prohlášením na základě § 35 odst. 1 ve spojení s § 73 ZSO – případ autorky	40
8.5. Nabytí státního občanství udělením na základě § 11 a násl. ZSO – případ paní T. T. T.	41
9. Judikatura	43
10. Statistika	46
11. Závěr.....	48
Seznam použitých zdrojů.....	52
Právní předpisy	52
Mezinárodní smlouvy	52
Odborná literatura	53
Články z odborných časopisů	53
Judikatura.....	53
Internetové zdroje	54
Jiné.....	56
Shrnutí / Abstract.....	57
Klíčová slova / Key words	58

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
VSR	Vietnamská socialistická republika
ZSO	zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství ČR
ZNPSO	zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství ČR, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Listina	usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Důvodová zpráva	důvodová zpráva k zákonu č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

1. Předmluva

Banánové děti. Navenek žlutí, uvnitř bílí, stejně jako banán. Tak jsou metaforicky nazýváni Vietnamci, kteří jsou na první pohled odlišní svým asijským vzhledem, na druhou stranu se svým smýšlením a chováním hlásí spíše k českému myšlení. Banánové děti se tak velice odlišují od svých rodičů, Vietnamců 1. generace, kteří stále tvoří velice uzavřenou komunitu a je pro ně daleko těžší se integrovat do české společnosti. Sama se považují za banánové dítě, v České republice se zdržují už od malička a díky prostředí v českých školách, kamarádům a dalším vlivům se cítím být zcela integrována do české společnosti.

Pravdou však je, že ve vietnamských rodinách se stále dodržují vietnamské zvyky (oslavy lunárního nového roku, uctívání předků), je nám od malička vštěpováno, že doma máme mluvit hlavně svým mateřským jazykem, a tak si trůfám říci, že většina vietnamských potomků v České republice si uvědomuje svůj vietnamský původ. Dalo by se říct, že vedeme jakýsi dvojitý život. Na jedné straně v české společnosti – v práci, ve škole, na druhé straně se svými krajany – v rodině, na společenských akcích (svatby, oslavy).

Tento dvojitý život je pro nás, Vietnamce druhé generace, mnohdy problematický z hlediska naší identity, nedokážeme s jistotou říct, jestli se cítíme spíše být Vietnamci nebo Čechy. V životě se setkáváme s problematickými otázkami, kde lze vidět střet mezi českou a vietnamskou kulturou (sňatek s cizinci, úcta k předkům). Z tohoto důvodu je pro mě institut dvojího občanství blízký a přímo se mé osoby týká. Díky dvojímu občanství lze banánovým dětem nalézt místo, kam náleží a nemusí tak v sobě vést nekonečný boj, zda jsou Vietnamci či Čechy.

2. Úvod

Jako Vietnamka žijící dlouhodobě v České republice jsem s tématem dvojího občanství úzce propojena. Předmětem mé diplomové práce je zkoumání institutu dvojího občanství v České republice (dále také „ČR“) a jeho současný stav, který byl ovlivněn novým státoobčanským zákonem. Soustředím se zejména na způsoby nabývání státního občanství ČR a konkrétně jeho získávání příslušníky vietnamské komunity. Budu se snažit přiblížit postoj ČR k institutu dvojího občanství a výhody a nevýhody, které s sebou institut dvojího občanství nese. Dále ve své práci rozeberu práva a povinnosti, které plynou cizincům ze samotného státního občanství ČR a rovněž tak z občanství Evropské unie. Mou snahou je upozornit případně na mezery v právním řádu ČR, které se mohou určitým způsobem dotýkat vietnamské komunity. Celou práci tak propojím s aspekty týkajícími se vietnamské komunity a poukážu tak na tuto komunitu žijící v ČR, s jakými reálnými problémy se potýká, co se týče státního občanství.

Předmětem diplomové práce bude provést rozbor nynější právní úpravy státního občanství ČR, kterou porovnam s předchozí právní úpravou. Současně se budu zabírat úpravou dvojího občanství ze strany Vietnamské socialistické republiky (dále také „VSR“) a jeho přístupu k tomuto institutu. Touto analýzou bych zodpověděla uvedené výzkumné otázky.

V souvislosti s novým státoobčanským zákonem se budu snažit zodpovědět výzkumné otázky: Podporuje Česká republika myšlenku dvojího občanství? Je současná právní úprava státního občanství v ČR pro cizince (konkrétně příslušníky vietnamské komunity) příznivější než dřívější právní úprava? Ulehčuje získání státního občanství ČR?

Cílem mé práce je komplexně zpracovat právní úpravu dvojího občanství ČR a samotného státního občanství ČR ve vazbě na jeho získávání příslušníky vietnamské komunity, analyzovat změny, které nová právní úprava (v porovnání s předchozí právní úpravou) do právního řádu přinesla. Jelikož mám jazykové možnosti dorozumět se vietnamsky, část mé diplomové práce bude věnována i několika kazuistikám.

V práci se budu snažit potvrdit či vyvrátit hypotézu: ČR současnou právní úpravou státního občanství podpořila myšlenku dvojího občanství a posílila i možnosti jeho získání. Současná právní úprava státního občanství ČR je oproti předchozí právní úpravě složitější, avšak pro cizince výhodnější.

Pro diplomovou práci bude použita metoda popisu při shrnutí právní úpravy státního občanství v ČR i VSR, dále metoda analýzy a syntézy při zkoumání jednotlivých způsobů

nabývání a pozbývání státního občanství ČR a dále metoda komparativní při srovnání předchozí a současné právní úpravy státního občanství ČR. Pro jednotlivé kazuistiky provedu empirický výzkum, na jehož základě získám informace od jednotlivých respondentů.

V první kapitole rozeberu samotný pojem státního občanství, uvedu definice, se kterými se můžeme setkat ať už v literatuře, či v judikatuře. Budu se zabývat tím, jaká jsou práva a povinnosti mezi občanem a státem.

Další kapitola bude pojednávat o samotném institutu dvojího občanství, které je z hlediska zaměření práce klíčové. Zaměřím se i na obecný přístup států ke dvojímu občanství a konečně se dostanu k postoji ČR k tomuto institutu. Budu se snažit poukázat na výhody a nevýhody s ním spojené.

V další kapitole podrobně rozeberu současnou právní úpravu státního občanství ČR a zanalyzuju jednotlivé způsoby nabytí státního občanství ČR s ohledem na četnost jejich využití příslušníky vietnamské komunity. Zde se budu snažit propojit jednotlivé způsoby nabývání státního občanství s aspekty, které se týkají vietnamské komunity (četnost využití způsobu, obcházení zákona, problémy se splněním zákonných podmínek a další).

Poté se budu věnovat v následující kapitole časové komparaci právní úpravy nynější a předchozí a výsledkem bude shrnutí a posouzení významu nových změn, které přinesl nový státoobčanský zákon zejména příslušníkům vietnamské komunity.

Část práce budu věnovat i neméně významné oblasti o současné vietnamské právní úpravě státního občanství. Konkrétně se zaměřím na to, jak se VSR staví k institutu dvojího občanství a jaké jsou tak dopady na úpravu v ČR, co se týče použitelnosti dvojího občanství.

Další kapitola je věnována příkladům z právní praxe, které se odehrály v souvislosti se získáním dvojího občanství. Budu se opírat hlavně o své vlastní zkušenosti a o zkušenosti známých v mém okolí. Na základě těchto kazuistik přiblížím nabývání státního občanství ČR příslušníky vietnamské komunity v praxi.

Pro ucelenost problematiky státního občanství budu věnovat kapitulu i samotné judikatuře a dále i statistickým údajům z Českého statistického úřadu a Ministerstva vnitra.

V závěru diplomové práce shrnu zjištěné poznatky, zodpovím výzkumné otázky, zhodnotím nynější stav právní úpravy dvojího občanství, potažmo státního občanství v ČR a potvrdím či vyvrátím dané hypotézy.

3. Státní občanství

3.1. Pojem státního občanství

Než uvedu definici státního občanství, ráda bych pojednala o pojmu obyvatelstvo, které s občanstvím úzce souvisí. Státní obyvatelstvo či státní lid je jednou z důležitých částí společnosti a spolu se státním územím a státní mocí vytváří stát sám o sobě, jak uvádí G. Jellinek na základě své tříprvkové teorie.¹

Ne však každý obyvatel² daného státu je jeho občanem. Státní občanství můžeme definovat jako úzký právní vztah, který je mezi fyzickou osobou a určitým státem, kde na obou stranách jsou různá práva a povinnosti.³ Státní občanství lze tedy vymezit jako právní vztah se vzájemnými právy a povinnostmi mezi státem a jedincem, i jako právní stav jedince, čili jeho status, díky němuž má práva a povinnosti.⁴ Tyto práva a povinnosti se v každém státu liší na základě různé kultury, tradice, právního řádu apod.

Podle mého názoru by měl být tento vztah mezi jedincem a státem vyjádřen skutečným poutem, kdy se jedinec cítí být se státem určitým způsobem spojen a podle takového pouta se také chová, např. že žije ve shodě s kulturou a tradicemi té či oné země, existuje tu opravdové propojení (o kterém píše Miloš Valášek a Viktor Kučera v souvislosti s rozsudkem Mezinárodního soudního dvora v Haagu ve věci Nottebohm z roku 1955⁵). Tito autoři charakterizují státní občanství jako „*trvalý, místně neomezený, bezprostřední a hluboký vztah fyzické osoby a státu*“⁶. (Autorka jako Vietnamka žijící dlouhodobě v ČR se cítí být s ČR úzce spjata, považuje ČR za svůj domov a do budoucna by tu chtěla zůstat, pracovat, založit rodinu.)

Státním občanstvím lze vyjádřit tedy vztah a právní rámec mezi jedincem a určitým státem. Každý stát si svými normami vnitrostátního práva může určovat, kdo je jeho státním občanem, avšak je také vázán kogentními normami mezinárodního práva.⁷ Státní občanství má tedy relevanci v mezinárodním právu, a to z hlediska toho, jaká práva a povinnosti nám jiný stát v souvislosti s naším státním občanstvím přiznává, jaké právní postavení k jiným státům

¹ FILIP, Jan, SVATOŇ, Jan, ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 141.

² Obyvatel v širším smyslu jako obyvatel, který na státním území pobývá.

³ FILIP, SVATOŇ, ZIMEK: *Základy státovědy*..., s. 143.

⁴ Tamtéž, s. 145.

⁵ VALÁŠEK, Miloš, KUČERA, Viktor. *Státní občanství: komentář: zákon o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty: (podle stavu k 1.9.2006)*. Praha: Linde, 2006, s. 9.

⁶ Tamtéž.

⁷ EMMERT, František. *Dvojitý občanství v českém právu*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 13.

máme (např. z hlediska uzavřených mezinárodních smluv o zamezení vzniku dvojího občanství⁸...).

Další definici státního občanství nalezneme také v nález Ústavního soudu, který definuje státní občanství jako: „časově trvalý, místně neomezený právní vztah fyzické osoby a státu, který je proti vůli fyzické osoby zpravidla nezrušitelný, na jehož základě vznikají jeho subjektům vzájemná práva a povinnosti, spočívající zejména v právu fyzické osoby na ochranu ze strany státu na jeho území i mimo něj, v právu pobytu na jeho území a na právu účasti na jeho správě veřejných záležitostí. Povinností občana je především věrnost státu, závazek k jeho obraně, výkon určitých funkcí, ke kterým je povolán, a dodržování právních předpisů státu i mimo jeho území.⁹ Konkrétní obsah státního občanství je určen zákonodárstvím jednotlivého svrchovaného státu. Je výsostným právem státu určovat podmínky, za kterých se nabývá a pozbývá státní občanství.“¹⁰

Definice státního občanství bychom našli ještě mnoho, ale dalo by se říci, že pojmovými znaky jsou: trvalost (časová) – proti vůli fyzické osoby je státní občanství vztahem zpravidla nezrušitelným; neomezenost (místní) – státní občanství existuje nadále bez ohledu na aktuální pobyt či bydliště; bezprostřednost - nemožnost náhrady jiným vztahem mezi státem a jedincem; efektivnost – existují tu práva a povinnosti mezi státem a jedincem; výlučnost – ta souvisí s problematikou dvojího občanství, kdy stát přihlíží pouze ke svému občanství a nikoliv k dalšímu státnímu občanství jiného státu, jehož je jedinec také občanem; rovnost – tento pojmový znak vyjadřuje rovnost v právech a povinnostech bez ohledu na způsob nabytí státního občanství.¹¹

3.2. Práva a povinnosti spojené se státním občanstvím

Se státním občanstvím jsou, jak již bylo zmíněno výše, spojena určitá práva a povinnosti. Na rozdíl od občanů cizinci těmito určitými právy jako je např. volební právo¹² anebo možnost výkonu služby v bezpečnostních složkách státu nedisponují.¹³ Konkrétně

⁸ Tamtéž.

⁹ FILIP, Jan, SVATONĚ, Jan. *Státověda*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 169, nález Ústavního soudu ze dne 13. září 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94, bod II.

¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 13. září 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94, bod II.

¹¹ VALÁŠEK, KUČERA: *Státní občanství: komentář...*, s. 10.

¹² Zde autorka mluví o cizincích třetích zemí. Unijní cizinci na rozdíl od cizinců třetích zemí mají právo volit do zastupitelstva obce – blíže viz Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 20.

¹³ ČÍŽINSKÝ, Pavel a kol. *Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a*

z článku 42 odst. 2 Listiny plyne, že: „*Cizinci požívají v České a Slovenské Federativní Republice¹⁴ lidských práv a základních svobod zaručených Listinou, pokud nejsou přiznána výslovně občanům.*“¹⁵ V mnoha ohledech je však právní postavení cizinců třetích zemí srovnatelné s občany ČR v případě získání povolení k trvalému pobytu, a proto o něj cizinci usilují.¹⁶ Ideálním případem je však získání státního občanství, ze kterého plynou i výhody spojené s evropským občanstvím. Mezi takovými výhodami patří např. „*právo vstupovat a pobývat na území ostatních členských zemí Evropské unie podle zásad volného pohybu osob; aktivní i pasivní volební právo do Evropského parlamentu a dokonce i do komunálních zastupitelstev v jiné členské zemi, pokud v ní občan EU má trvalý pobyt; právo na diplomatickou a konzulární ochranu od jiné členské země EU na území třetích zemí, pokud domovský stát nemá na jejich území vlastní diplomatické či konzulární zastoupení; práva vůči institucím Evropské unie: petiční právo, právo obracet se na evropského ombudsmana, právo komunikovat s orgány EU v rodném jazyce aj. Další rozšířená práva vyplývající ze zásady volného pohybu osob: právo studovat v jiné členské zemi za stejných podmínek jako místní občané, právo poskytovat služby jako osoba samostatně výdělečně činná na území jiných členských zemí, právo na rovné podmínky v zaměstnání atd.*“¹⁷

Mezi občanská práva v ČR (kterými nedisponují cizinci) řadíme např. právo na svobodný vstup na území ČR, právo podílet se na správě věcí veřejných přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců, právo na přístup k voleným a jiným veřejným funkcím, právo postavit se na odpor při ohrožení demokratického řádu, právo občana národnostní či etnické menšiny na vzdělání v jejich jazyku, užívání jejich jazyka v úředním styku, právo účasti na řešení věcí, která se jich týkají. Další práva vyhrazená občanům lze nalézt v hlavě čtvrté Listiny základních práv a svobod, a to právo na hmotné zajištění, na hmotné přiměřené zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti pracovat, právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky, právo na bezplatné vzdělání.¹⁸ Tato práva mohou být dále konkrétně upravena v zákonech.

provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana-azyl, státní občanství. Praha: Linde, 2012, s. 318.

¹⁴ Chápejme jako ČR na základě recepce ústavním zákonem č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky.

¹⁵ Listina, čl. 42 odst. 2.

¹⁶ ČIŽINSKÝ a kol: *Cizinecké právo...*, s. 31.

¹⁷ EMMERT: *Dvojí občanství v českém právu...*, s. 25.

¹⁸ Listina, čl. 14 odst. 4, čl. 20 odst. 2, čl. 21 odst. 1, odst. 4, čl. 23, čl. 25, čl. 26 odst. 3, čl. 30 odst. 1, čl. 31, čl. 33.

„Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.“¹⁹ Pokud je tedy řeč o povinnostech občana ČR, mám tím na mysli např. věrnost státu, povinnost dodržovat zákony, platit daně, dostát povinnosti vyplývající ze zákona o branné povinnosti a jejím zajišťování.²⁰

¹⁹ Tamtéž, čl. 4.

²⁰ Viz zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování, ve znění pozdějších předpisů.

4. Dvojití občanství

Protože zákon č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky (dále také „ZSO“) mj. šířeji umožnil dvojití občanství, je namísto pojem dvojití občanství vyložit. Dvojití občanství je stav, pokud má jedinec státoobčanský vztah ke dvěma státům a z obou těchto vztahů mu vznikají práva a povinnosti. Je tedy státním občanem dvou (či vícero) států. Jak uvádí Evropská úmluva o státním občanství: „*několikeré státní občanství*“ znamená stav, kdy táž osoba má současně státní občanství dvou nebo více států²¹.

Obecně lze říci, že v minulosti státy považovaly institut dvojitího občanství (či bipolitismus) za nežádoucí, negativní jev. S tímto názorem se ztotožnil i Ústavní soud v kauze Uhl: „*Na této půdě je bipolitismus (čili opak jediného výlučného státního občanství) obecně považován za jev nežádoucí.*“²² ČR se snažila tomuto jevu do 31. 12. 2013²³ zamezit.

Nelze si však nepovšimnout vývoje postoje států k institutu dvojitího občanství a je namísto upozornit na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. května 2007, č. j. 1 As 62/2006 – 82, ve kterém Nejvyšší správní soud nad rámec svého výkladu vede úvahu o možné změně postoje státu k bipolitismu v souvislosti s evropským občanstvím. „*Existence Evropské unie a států uvnitř ní, jakož i vývoj pojmu „evropské občanství“ jsou fenomény, které nutí ke změně pohledu na popisované instituty. Hranice domovského státu se pro občany a pro jejich záruky (např. sociální i ekonomické) začínají stírat a je otázkou vývoje, zda bipolitismus naopak nebude v budoucnu vítaným jevem.*“²⁴ Z tohoto usuzují, že princip výlučného státního občanství začal slábnout a ČR tento vývoj dovršila právě zákonem č. 186/2013, o státním občanství ČR, a posléze od výše uvedeného principu ustoupila. Významný milník prolomení principu výlučného státního občanství představuje i to, že došlo k ukončení platnosti dvoustranných mezinárodních smluv uzavřených za účelem zamezení vzniku dvojitího státního občanství (uzavřeny s USA a některými bývalými socialistickými státy).²⁵

Podle mého názoru je zavedení dvojitího občanství přínosným jevem, jelikož by právní úprava měla reflektovat probíhající změny ve společnosti a dnes již lidé uzavírají smíšená

²¹ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 76/2004 Sb.m.s., o Evropské úmluvě o státním občanství, čl. 2 b).

²² Nález Ústavního soudu ze dne 8. listopadu 1995, sp. zn. Pl. ÚS 5/95.

²³ ZSO nabyt účinnosti 1. 1. 2014.

²⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. května 2007, sp. zn. 1 As 62/2006.

²⁵ Důvodová zpráva.

manželství, vznikají tak rodiny smíšené, lidé navíc často migrují do jiných zemí a dvojí občanství by jim mohlo život usnadnit.

4.1. Výhody a nevýhody dvojího občanství – ČR a VSR

Nositelé dvojího občanství mohou požívat značných výhod, které se s dvojím občanstvím pojí. Nabytím státního občanství ČR získá cizinec navíc i občanství EU²⁶, čímž se mu otevírá cesta do všech členských států EU, protože mezi práva občana EU patří také právo svobodného pohybu a pobytu na území členských států²⁷ a tím se mu také rozšiřují příležitosti na pracovním trhu.

Další výhodou představuje možnost jednoduššího cestování pasem toho státu, kde je vízová povinnost méně přísná. Tedy občan s vietnamským i českým občanstvím bude mít možnost cestovat s českým pasem, a to zejména do oblastí, kde pro občany ČR odpadá vízová povinnost, avšak pro občany např. VSR tato povinnost trvá, a rovněž naopak.²⁸ Tuto výhodu mohu sama potvrdit, jelikož jsem v létě 2015 odletěla do VSR s vietnamským pasem, nikoli s českým, v opačném případě bych totiž musela žádat o vízum do VSR. Avšak tato povinnost mi odpadla, pokud jsem se prokázala vietnamským cestovním pasem.

Výkon určitých ústavních funkcí jako např. soudce, prezident, poslanec, senátor se váže na české státní občanství, a tak si lze představit situaci, ve které občan VSR své vědomosti a znalosti pocházející z VSR dokáže zúročit při obsazení těchto pozic, a může tak představovat velmi přínosný prvek. Obdobně se může občan těchto dvou států uplatnit i v režimu státní služby v ČR, kde podmínkou pro přijetí do služebního poměru může představovat právě

²⁶ Tamtéž: „Právo Evropské unie problematiku nabytí a pozbytí státního občanství neupravuje a plně respektuje vnitrostátní úpravu státního občanství členských států Evropské unie. Státní občanství členského státu Evropské unie je neoddělitelně spjato s unijním občanstvím. Každý státní občan členského státu Evropské unie má současně i unijní občanství. Nabytím státního občanství některého z členských států Evropské unie se současně nabývá unijní občanství a pozbytím státního občanství členského státu Evropské unie se současně pozbyvá i unijní občanství.“

²⁷ Smlouva o fungování Evropské unie, čl. 20 odst. 2 písm. a).

²⁸ Srov. Ministerstvo vnitra České republiky. *Seznam států a dalších subjektů, na jejichž území mohou občané ČR pobývat bez viz (vyjma států Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska)* [online]. mvcr.cz, [cit. 13. ledna 2017]. Dostupné na <http://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/prehled_statu_s_bezvizovym_stykem/prehled_statu_a_dalsich_subjektu_s_e.html>, 51 quốc gia, vùng lãnh thổ công dân Việt Nam du lịch không cần Visa [online]. vietnamnet.vn, 2. května 2016 [cit. 13. ledna 2017]. Dostupné na <<http://vietnamnet.vn/vn/kinh-doanh/thi-truong/51-quoc-gia-vung-lanh-tho-cong-dan-viet-nam-du-lich-khong-can-visa-302559.html>>.

občanství ČR (např. v Armádě ČR, u Policie ČR, u Hasičského záchranného sboru České republiky...²⁹

Sama považuji tento bod za velmi přínosný, v budoucnu bych chtěla zastávat povolání ve veřejné správě a existence českého občanství mi tak umožňuje využít další příležitosti uplatnění se v profesním životě.

Státy jsou zavázány ustanoveními Evropské úmluvy o státním občanství i obyčeji mezinárodního práva, aby ke svým občanům, kteří mají rovněž občanství jiného státu, přistupovaly nediskriminačně, jako kdyby jiné občanství neměli s výjimkou branné povinnosti, diplomatické ochrany a dalších vztahů, které jsou upraveny normami mezinárodního práva soukromého.³⁰

Mluvím-li tedy o nevýhodách, které se s dvojím občanstvím pojí, myslím tím zejména povinnosti, které může ten který stát po svých občanech požadovat, či problémy s ochranou, kterou stát svému občanu poskytuje. K tomu se vyjádřil i Ústavní soud ve výše zmíněném nálezu: „*Na jedné straně může vést k mezistátním sporům, zejména v otázkách **diplomatické ochrany**, protože bipolita může být pokládán za státního občana více států a každý stát má v zásadě právo odmítnout diplomatický zásah ve prospěch bipolity, pokud jej učinil jiný stát, jehož je bipolita rovněž příslušníkem. Na druhé straně působí bipoilitismus vážné obtíže i bipolitům samým, zejména co do závazků k věrnosti státu a k **výkonu vojenské služby**, jejichž plnění mohou vůči bipolitům vyžadovat dva nebo i více států.*“³¹

Usuzuji, že problém diplomatické ochrany může být částečně vyřešen s odkazem na případ Nottebohm. V tomto případě se jednalo o rodilého německého státního občana, který v roce 1939 získal lichtenštejnské státní občanství na základě své ekonomické investice. Poté pan Nottebohm odcestoval do Guatemaly, kde byl během války zadržen a Guatemala s ním jednala jako s německým občanem. Pan Nottebohm byl vydán do USA a byl mu zabaven majetek. Po válce se Lichtenštejnsko obrátilo na mezinárodní soud s žalobou proti Guatemale, poněvadž podle Lichtenštejnska měla Guatemala s panem Nottebohmem jednat jako s lichtenštejnským občanem nikoliv jako s německým. Mezinárodní soud však došel k závěru,

²⁹ Podrobněji zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů. Dále např. zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů – § 9 „*Matrikářem může být občan, který je zaměstnancem obce, v hlavním městě Praze zaměstnancem městské části, která má působnost matričního úřadu, prokázal odborné znalosti zkouškou u krajského úřadu, popřípadě zkouškou zvláštní odborné způsobilosti na úseku matrik a státního občanství podle zvláštního zákona.*“

³⁰ EMMERT: *Dvojití občanství v českém právu...*, s. 19.

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 8. listopadu 1995, sp. zn. Pl. ÚS 5/95.

že vztah Nottebohma k Lichtenštejnsku není trvalý, a tudíž není ani mezinárodně efektivní, protože Nottebohm získal lichtenštejnské občanství bez splnění požadované délky pobytu.³² Na základě tohoto významného případu se tedy zkoumá skutečné pouto mezi jednotlivcem a státem. Dále Emmert píše, že bipolita, který trvale bydlí na území jednoho ze států, jehož je občanem, se na území tohoto státu nemůže dovolávat diplomatické ochrany druhého státu³³. Co se týče branné povinnosti, domnívám se, že v dnešní době je tento problém překonán a válečný stav tu nehraje skutečné nebezpečí.³⁴ V opačném případě je nutné řešit takovou situaci mezinárodními smlouvami mezi dotčenými státy. Protože však ČR s VSR takovou dohodu neuzavřela, postupovalo by se podle ustanovení článků 21 - 22 Evropské úmluvy o státním občanství³⁵. Rozhodnou skutečností by v tomto případě byl obvyklý trvalý pobyt bipolity. Na druhou stranu tu je zachována možnost bipolity zvolit si splnění své branné povinnosti vůči státu, jehož je také státním občanem.³⁶

³² EMMERT: *Dvojí občanství v českém právu...*, s. 3, podrobněji <<http://www.worldlii.org/int/cases/ICJ/1955/1.html>>.

³³ EMMERT: *Dvojí občanství v českém právu...*, s. 18.

³⁴ Podrobněji zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 76/2004 Sb.m.s., o Evropské úmluvě o státním občanství.

³⁶ EMMERT: *Dvojí občanství v českém právu...*, s. 19:

Na druhou stranu má i stát povinnosti vůči vlastním občanům s dvojitým občanstvím. Mezi základními povinnostmi patří: „*umožnit občanovi vstup do země, na žádost mu vystavit cestovní a jiné osobní doklady, umožnit mu výkon aktivního i pasivního volebního práva, poskytnout mu diplomatickou a konzulární ochranu ve třetích zemích (mimo státy, jichž je rovněž občanem), nesmí ho proti jeho vůli vydat do jiné země (ani do státu, jehož je rovněž občanem.)*“

5. Současná právní úprava státního občanství v ČR

Právní úpravu státního občanství nalezneme na ústavní i zákonné úrovni. Právní rámec upravený na ústavní úrovni je zakotven v Ústavě ČR v čl. 12 odst. 2: „*Nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství.*“³⁷ Zde je namísto podotknout, že Ústavní soud ve svém nálezu rozlišil pojem zbavení a pozbytí státního občanství.³⁸ Zákonnou právní úpravu státního občanství nyní nalezneme v ZSO, který nahradil dřívější zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále také „ZNPSO“). Nabytím účinnosti nového zákona o státním občanství ČR byl také zrušen zákon č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů, ve znění pozdějších předpisů.³⁹

Nabývání státního občanství ČR je založeno na principu *ius sanguinis*. Tato zásada znamená, že rozhodujícím činitelem státního občanství je pokrevní svazek, a tak dítě získává státní občanství rodičů bez ohledu na to, kde se narodilo.⁴⁰ *Ius sanguinis* je zakotven v § 4 ZSO, který stanoví, že: „*Dítě nabývá státní občanství České republiky narozením, je-li v den jeho narození alespoň jeden z rodičů státním občanem České republiky.*“ Podpůrně se uplatní i zásada *ius soli*, která znamená, že rozhodujícím kritériem je to, na jakém území se dítě narodilo. „*Podle této zásady se každé dítě, narozené na území takového státu, stává jeho občanem bez ohledu na to, zda jsou rodiče občany tohoto státu nebo cizinci.*“⁴¹ Tuto zásadu nalezneme v § 5 ZSO: „*Státní občanství České republiky nabývá narozením i dítě, které se narodí na jejím území a které by se jinak stalo osobou bez státního občanství (dále jen „bezdomovec“), pokud jsou oba rodiče dítěte bezdomovci a alespoň jeden z nich má na území České republiky ke dni narození dítěte povolen pobyť na dobu delší než 90 dnů.*“⁴² Podmínka povoleného pobytu delšího než 90 dnů má zabránit případům, kdyby se dítě sice narodilo na území ČR a rodiče by územím ČR např. pouze projížděli nebo by se tu zdržovali nelegálně.⁴³ Dále se projevuje zásada *ius soli* v § 10 ZSO: „*Dítě mladší 3 let nalezené na území České republiky, jehož totožnost se nepodaří zjistit, nabývá státní občanství České republiky dnem*

³⁷ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, čl. 12 odst. 2.

³⁸ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 8. listopadu 1995, sp. zn. Pl. ÚS 5/95.

³⁹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR* [online]. mvcr.cz, 2015 [cit. 11. února 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.

⁴⁰ VALÁŠEK, KUČERA: *Státní občanství: komentář...*, s. 14.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² ZSO, § 5.

⁴³ Důvodová zpráva.

nalezení na území České republiky, pokud do 6 měsíců ode dne nalezení nevyjde najevo, že nabylo státní občanství jiného státu. V případě pochybností o dni nalezení rozhodne o dni nabytí státního občanství České republiky v řízení zahájeném z moci úřední anebo na návrh, který za dítě podá zákonný zástupce dítěte nebo opatrovník, Ministerstvo vnitra (dále jen „ministerstvo“).⁴⁴

Důvodem uplatňování obou zásad je to, že při uplatňování pouze jedné ze zásad může dojít k nežádoucímu jevu bezdomovectví (apatridismus)⁴⁵. Hlavním cílem ZSO je právě těmto případům předejít.⁴⁶

5.1. Způsoby nabývání státního občanství ČR příslušníky vietnamské komunity

ZSO nám v § 3 vymezuje taxativním výčtem způsoby nabývání státního občanství, a to: narozením, určením otcovství, osvojením, nalezením na území ČR, udělením, prohlášením, nebo v souvislosti se svěřením do ústavní, pěstounské nebo jiné formy náhradní péče.⁴⁷ Dále rozeberu jednotlivé způsoby nabývání státního občanství s ohledem na jejich význam pro vietnamskou komunitu.

5.1.1. Nabývání státního občanství narozením

Tento způsob nabývání státního občanství je nejčastější a jak již bylo zmíněno výše, uplatní se zde zásada *ius sanguinis*.⁴⁸ Dítě tak nabude narozením české státní občanství, pokud je v době jeho narození alespoň jeden z rodičů státním občanem ČR. „*Místo narození dítěte ani skutečnost, že narozením může nabyt i jiné státní občanství, nebude mít na nabytí státního občanství České republiky vliv.*“⁴⁹ Z pohledu vietnamské komunity je způsob nabytí státního občanství narozením upravený v § 4 ZSO významný především ve smíšených rodinách, kde jeden z rodičů je státním občanem ČR a druhý z rodičů je státním občanem pouze VSR. V budoucnosti lze však počítat již se situací, kdy druhá generace Vietnamců bude mít české občanství, a tak vlastně dítě získá české státní občanství od svého vietnamského rodiče s českým občanstvím bez ohledu na to, zda je rodina smíšená či ne. Výše zmíněný § 5 ZSO představuje výjimku, kde se uplatní zásada *ius soli*.

⁴⁴ ZSO, § 10.

⁴⁵ DAVID, Vladislav a kol. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 235.

⁴⁶ Důvodová zpráva.

⁴⁷ ZSO, § 3.

⁴⁸ Tamtéž, § 4, § 5.

⁴⁹ Důvodová zpráva.

V souvislosti s § 4 ZSO bych zmínila případ, ve kterém žalobkyně zastoupena zákonným zástupcem (svým otcem) podala žalobu na ochranu proti nečinnosti a na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu proti žalovanému Magistrátu města České Budějovice. Žalobkyně se domáhá ochrany proti nečinnosti žalovaného spočívající ve skutečnosti, že nenabyla státní občanství narozením dle § 4 ZSO, i když její rodiče učinili souhlasné prohlášení o určení otcovství podle § 779 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a dále se domáhá vyslovení nezákonnosti donucování k opětovnému určení otcovství. Matka žalobkyně je ukrajinskou státní občankou, otec žalobkyně je občanem ČR a tím, že učinil společně s matkou žalobkyně souhlasné prohlášení ještě před jejím narozením, nepovažuje žalobkyně za nutné, aby správní orgány požadovaly opakované prokazování podle § 7 odst. 2 ZSO, případně § 28 ZSO. Krajský soud v Českých Budějovicích žalobu zamítl a uvedl, že z důvodové zprávy, která podává k ustanovením ZSO teleologický výklad, a z uvedených ustanovení, která je nutno číst komplexně, nikoliv izolovaně, je zřejmé, „že ustanovení § 4 zákona o státním občanství se vztahuje výhradně na děti narozené v manželství, kdy otcovství je určeno domněnkou svědčící manželovi matky dítěte. V případě dětí nemanželských je možné určit otcovství souhlasným prohlášením otce a matky dítěte před soudem či matričním úřadem“⁵⁰ Z toho lze usoudit, že české státní občanství by dítě narozené mimo manželství mohlo získat na základě § 4 ZSO pouze v případě, že by byla matka českou státní občankou. Pokud je však státním občanem ČR pouze otec, je zapotřebí postupovat podle ustanovení upravujících nabývání státního občanství určením otcovství.

5.1.2. Nabývání státního občanství určením otcovství

V případě, že je otec státním občanem ČR a matka nikoli (matka je tedy cizinkou či apatridou), nabývá dítě automaticky státní občanství dnem nabytí právní mocí rozhodnutí soudu o určení otcovství státního občana ČR.⁵¹ Předpokládá se, že takto určené otcovství v soudním řízení vytváří dostatečnou jistotu o tom, že soudem určený otec je skutečným otcem dítěte. Z tohoto důvodu lze poté vyvodit i nabytí státního občanství pro dítě.⁵²

Za splnění určitých podmínek je možné dále nabýt státní občanství určením otcovství na základě souhlasného prohlášení obou rodičů o určení otcovství státního občana ČR.⁵³ V ustanovení § 7 odst. 1 ZSO lze spatřit určitou liberalizaci občanů EU: „*Dítě, jehož matka*

⁵⁰ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 1. prosince 2016, sp. zn. 50 A 21/2016.

⁵¹ ZSO, § 6.

⁵² Důvodová zpráva.

⁵³ Podrobněji ZSO, § 7.

není státní občankou České republiky, avšak je občankou jiného členského státu Evropské unie, Švýcarské konfederace nebo státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „stát Evropské unie“), anebo má trvalý pobyt na území České republiky, anebo je bezdomovkyní, nabývá státní občanství České republiky dnem, kdy bylo učiněno souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství státního občana České republiky.“ Za splnění podmínek v odst. 1 stačí k nabytí občanství pro dítě souhlasné prohlášení obou rodičů o určení otcovství. Z výše uvedeného případu si dovoluji poznamenat, že žalobkyně se snažila pravděpodobně svoji situaci podřadit právě pod § 7 odst. 1 ZSO tím, že k podání ke Krajskému úřadu Jihočeského kraje připojila čestné prohlášení své matky, která prohlašuje, že s ohledem na své majetkové poměry je bezdomovcem. Krajský soud v Českých Budějovicích se však ve svém rozsudku uvedl, že čestné prohlášení je výrazem nepochopení české právní úpravy a nemá žádné účinky ve vztahu k ZSO, neboť pro účely zákona není za bezdomovce považována osoba bez domova (ve smyslu obydlí), ale osoba bez státního občanství.⁵⁴

„Dítě, jehož matka není státní občankou České republiky, státu Evropské unie ani nemá trvalý pobyt na území České republiky, ani není bezdomovkyní, nabývá státní občanství České republiky dnem, kdy bylo učiněno souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství státního občana České republiky, pokud rodiče prokázali otcovství matričnímu úřadu genetickou zkouškou formou znaleckého posudku podle zákona o znalcích a tlumočnících.“⁵⁵ Odst. 2 ustanovení § 7 ZSO upravuje případy, kdy matka nesplňuje žádnou z podmínek v odst. 1 daného ustanovení, a tak k nabytí státního občanství pro dítě nebude stačit pouze souhlasné prohlášení obou rodičů o určení otcovství, ale je navíc potřeba prokázat otcovství matričnímu úřadu pomocí genetické zkoušky.⁵⁶ Zde je namístě podotknout, že tento způsob nabývání občanství byl Vietnamci často zneužíván, a docházelo tak k obcházení zákona.⁵⁷ Ačkoli by se dalo diskutovat o morálnosti genetické zkoušky, je bezesporu dobrým nástrojem k tomu, aby se zabránilo účelovým prohlášením, a díky ní nemohou vznikat pochybnosti o skutečném otci.

⁵⁴ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 1. prosince 2016, sp. zn. 50 A 21/2016.

⁵⁵ ZSO, § 7 odst. 2.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ Mj. docházelo také ke vzniku tzv. fingoovaných manželství, i když mezi manželem a manželkou nemusí existovat žádné skutečné pouto – Srov. JELÍNKOVÁ, Marie, SZCZEPANIKOVÁ, Alice. *Binacionální sňatky a česká migrační politika: Jak je to vlastně s tou pravostí a fikcí?* [online]. migraceonline.cz, 6. prosince 2007 [cit. 29. října 2017]. Dostupné na <<http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/binacionalni-snatky-a-ceska-migracni-politika-jak-je-to-vlastne-s-tou-pravosti-a-fikci>>.

5.1.3. Nabývání státního občanství osvojením

Právní úprava také počítá se způsobem nabytí občanství osvojením v ustanovení § 8 ZSO: „*Dítě nabývá státní občanství České republiky osvojením, k němuž došlo rozhodnutím orgánu České republiky, je-li alespoň jeden z osvojitelů státním občanem České republiky, a to dnem nabytí právní moci rozhodnutí o osvojení.*“⁵⁸ Dále je zde také možnost uznat rozhodnutí o osvojení orgánu cizího státu.⁵⁹ Tato ustanovení ZSO se však netýkají osvojení zletilého – takový osvojenec osvojením nenabude státní občanství ČR.⁶⁰ Za zmínku stojí i to, že „*osvojením státního občana ČR osvojiteli, kteří jsou cizinci, nepozbývá osvojenec státního občanství ČR.*“⁶¹

5.1.4. Nabývání státního občanství nalezením na území České republiky

Pokud je nalezeno dítě mladší 3 let na území ČR a nepodaří se zjistit jeho totožnost, nabývá státní občanství ČR dnem nalezení za podmínky, že do 6 měsíců ode dne nalezení nevyjde najevo, že dítě nabylo státní občanství jiného státu.⁶² Důvodová zpráva k ZSO uvádí ke stanovení věku 3 let: „*z výkladové zprávy k Evropské úmluvě o státním občanství i z Úmluvy o omezení případů bezdomovectví vyplývá, že pojem nalezená fyzická osoba se vztahuje k „nově narozeným dětem“, tedy dětem nízké věkové hranice. Proto byla do ustanovení § 10 (a souvisejícího ustanovení § 30) zakomponována hranice 3 let, byť věk u nalezené fyzické osoby nelze většinou zcela přesně stanovit a schopnost dětí komunikovat a poskytnout relevantní údaje směřující ke zjištění jejich totožnosti či jejich věku se liší případ od případu.*“⁶³

5.1.5. Nabývání státního občanství udělením

Nabývání státního občanství udělením (také jinak naturalizace v užším slova smyslu⁶⁴) je jedním z nejčastějších způsobů získání státního občanství. Důvodová zpráva uvádí, že se způsob nabývání státního občanství udělení řadí na druhé místo v počtu případů získání

⁵⁸ ZSO, § 8.

⁵⁹ Tamtéž, § 9.

⁶⁰ Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR* [online]. mvcr.cz, 2015 [cit. 11. února 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.

⁶¹ Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. června 2010, č. j. 59/2010-MOC-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních, § 52 odst. 2.

⁶² ZSO, § 10.

⁶³ Důvodová zpráva.

⁶⁴ Srov. VALÁŠEK, KUČERA: *Státní občanství: komentář...*, s. 59.

státního občanství, a to za nabýváním státního občanství ČR narozením.⁶⁵ Cizinec (či apatrida) tak nabude státní občanství nikoliv ve vazbě na státním občanství jiné fyzické osoby, avšak přímo od státu. Pro udělení státního občanství je potřeba, aby žádající osoba projevila vůli v podobě podání (ve smyslu správního řádu).⁶⁶

Dle § 12 ZSO na udělení státního občanství ČR není právní nárok⁶⁷. „*Udělení státního občanství ČR na žádost cizince je výrazem státní suverenity a je zcela ve sféře volného správního uvážení každého státu, zda cizinci bude státní občanství uděleno či nikoliv, a to i tehdy, jestliže jsou jinak splněny podmínky pro jeho udělení.*“⁶⁸ Tato skutečnost však neznamená libovůli, i v řízení o udělení státního občanství se uplatní obecné zásady správního řízení.⁶⁹ Z rozsudku Nejvyššího správního soudu vyplývá, že v případě, že Ministerstvo vnitra neudělí státní občanství ČR, přestože žadatel splňoval zákonné podmínky, musí být takové rozhodnutí řádně odůvodněno.⁷⁰

Příslušným orgánem, který rozhoduje o žádostech o udělení státního občanství, je Ministerstvo vnitra a samotná žádost se podává u krajských úřadů, jejichž příslušnost je určena podle místa trvalého pobytu žadatelů.⁷¹

Nabývání státního občanství udělením se však stalo předmětem kritiky⁷² nevládních organizací, které poukazovaly především na to, že ZSO ve srovnání s předchozí právní úpravou zpřísňuje (detailněji specifikuje) podmínky pro udělení státního občanství ČR.⁷³

Vedle níže uvedených taxativně daných podmínek zákon výslovně stanoví obecný předpoklad, že žadateli lze udělit státní občanství za předpokladu, že je „*integrován do společnosti v České republice, zejména pokud jde o integraci z hlediska rodinného, pracovního, nebo sociálního*“.⁷⁴ Jde-li o integraci pracovní, bude ministerstvo vnitra přihlížet k uplatnění žadatele na trhu práce, dále co se týče rodinné integrace, jde o intenzitu a počet rodinných

⁶⁵ Důvodová zpráva.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ ZSO, § 12.

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. ledna 2006, sp. zn. 5 As 28/2005.

⁶⁹ Důvodová zpráva.

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. ledna 2004, sp. zn. 7 A 31/2002.

⁷¹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR* [online]. mvcr.cz, 2015 [cit. 11. února 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.

⁷² Podrobněji JIŘIČKA, Jan. *Cizincům se vzdáší šance na české občanství, kritici se bojí moci úřadů* [online]. idnes.cz, 21. října 2012 [cit. 13. ledna 2017]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/neziskovky-kritizuji-zakon-o-statnim-obcanstvi-fu7-/domaci.aspx?c=A120222_151817_domaci_jj>.

⁷³ EMMERT, František. *Přináší nový zákon o státním občanství liberalizaci, nebo naopak posiluje mocenskou autoritu státu?* Právní rozhledy. 2014, č. 10, s. 343 – 349.

⁷⁴ ZSO, § 13 odst. 1.

a osobních vazeb žadatele na státní občany ČR, či jiné osoby trvale žijící v ČR. Sociální integritu může představovat např. podíl na fungování společnosti, činnost v občanských sdruženích, a míra zapojení žadatele do společenského života, přijetí kulturních tradic. Při udělování státního občanství se přihlíží ke všem těmto skutečnostem a stačí naplnit i pouze jeden předpoklad, aby byla prokázána integrace žadatele do české společnosti.⁷⁵ Pokud je však kritizována tato zákonná podmínka ze strany nevládních organizací, nemůžu se s jejich názorem ztotožnit. Jak už jsem zmínila výše, dle mého názoru by mělo existovat skutečné pouto mezi občanem a státem a z tohoto důvodu je potřebná i integrace cizince do společnosti. Bez plného začlenění osoby do společnosti si nelze „trvalost svazku“, o které se zmiňuje i Ústavní soud, představit.⁷⁶

§ 13 odst. 2 ZSO stanoví, že žadateli, který „ohrožuje bezpečnost státu, jeho svrchovanost a územní celistvost, demokratické základy, životy, zdraví nebo majetkové hodnoty.“⁷⁷, nelze státní občanství ČR udělit. Z tohoto důvodu si Ministerstvo vnitra podle § 22 odst. 3 ZSO u žádosti o udělení státního občanství ČR žadatele staršího 15 let vyžádá stanoviska Policie ČR a zpravodajských služeb ČR. Pokud tato stanoviska obsahují utajované informace, nestávají se součástí spisu. Vyjde-li na základě těchto stanovisek Policie ČR nebo zpravodajské služby najevo, že žadatel ohrožuje bezpečnost státu, jeho svrchovanost a územní celistvost, demokratické základy, životy, zdraví, nebo majetkové hodnoty, a současně tato stanoviska obsahují utajované informace, Ministerstvo vnitra pouze v odůvodnění rozhodnutí uvede, že došlo k zamítnutí žádosti o udělení státního občanství ČR z důvodu ohrožení bezpečnosti státu.⁷⁸ Pouhé konstatování, že došlo k zamítnutí žádosti z důvodu ohrožení bezpečnosti státu, nepovažují za dostatečné odůvodnění rozhodnutí, jde-li vůbec mluvit o nějakém odůvodnění. Žadatel nemá možnost se seznámit s konkrétním důvodem zamítnutí své žádosti, nemůže se seznámit s utajovanými informacemi, které nejsou součástí spisu, a těžko se tak může účinně bránit proti takovému zamítavému rozhodnutí Ministerstva vnitra, byť mu právní řád formálně umožňuje podat rozklad. Ústavní soud se zabýval (proti)ústavností ustanovení § 22 odst. 3 ZSO ve svém nálezu a došel k závěru, že napadené ustanovení není protiústavní. Dle Ústavního soudu „konkrétní důvody nevyhovění žádosti nebudou žadateli o občanství sdělovány jen v těch případech, kdy je zde reálná obava, že by jejich zpřístupnění mohlo ohrozit bezpečnost státu či třetích osob. S ohledem na uvedené sleduje napadená právní

⁷⁵ Důvodová zpráva.

⁷⁶ EMMERT: *Přináší nový zákon...*, s. 343 – 349.

⁷⁷ ZSO, § 13 odst. 2.

⁷⁸ Tamtéž, § 22 odst. 3.

*úprava legitimní cíl, kterým jsou bezpečnostní zájmy státu. K dosažení tohoto cíle současně zvolila racionální, a nikoliv svévolné prostředky, neboť z odůvodnění rozhodnutí vylučuje toliko ty informace, pro které je žádost zamítnuta z důvodu ohrožení bezpečnosti státu, přičemž se v odůvodnění alespoň obecně uvede, že k zamítnutí žádosti došlo z důvodu ohrožení bezpečnosti státu. Uvedený kompromis mezi zájmem jednotlivce na sdělení důvodů zamítavého rozhodnutí na straně jedné a mezi bezpečnostními zájmy státu na straně druhé považuje Ústavní soud, ve světle shora uvedeného, za ústavně konformní.*⁷⁹ Usnesením z roku 2010 se Ústavní soud již vyjádřil, že „s ohledem na specifika a význam rozhodování ve věcech utajovaných skutečností, kdy je velmi zřetelný bezpečnostní zájem státu, není možné vždy garantovat všechny běžné procesní záruky spravedlivého procesu“.⁸⁰ Mám za to, že ustanovení § 22 odst. 3 ZSO je nutné číst ve spojení s § 26 ZSO, ze kterého je zřejmé, že rozhodnutí o zamítnutí žádosti z důvodu ohrožení bezpečnosti státu v tomto případě je vyloučeno ze soudního přezkumu.⁸¹ Z tohoto důvodu se nemůžu ztotožnit s názorem většiny pléna Ústavního soudu, ale naopak se přikláním k odlišnému stanovisku soudců Vojtěcha Šimíčka a Kateřiny Šimáčkové, podle kterých mělo být návrhu na zrušení na zrušení ustanovení § 22 odst. 3 ZSO vyhověno. Žadatel se tak dostává do situace, ve kterém obdrží zamítavé rozhodnutí, ale nedoví se důvod svého neúspěchu a zároveň se proti tomuto rozhodnutí nemůže nijak procesně bránit.⁸²

Dle § 14 odst. 1 ZSO lze státní občanství udělit žadateli, který má povolen trvalý pobyt na území ČR trvale po dobu alespoň 5 let; 3 let s podmínkou, že je občanem státu Evropské unie⁸³; a alespoň 10 let⁸⁴ po sečení předcházející doby oprávněného (jiného druhu povoleného pobytu) pobytu na území ČR, a to ke dni podání žádosti. Důvodová zpráva k ZSO uvádí, že „Trvalý pobyt na území České republiky je naopak povolován za tím účelem, aby zde mohla fyzická osoba trvale žít, v důsledku čehož taková osoba má (až na výjimky), pokud jde o běžné situace denního života (zaměstnání, podnikání, zdravotní péče, sociální zabezpečení, vzdělání), stejná práva a povinnosti jako státní občané České republiky. Povolovaný trvalý pobyt na území

⁷⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. října 2016, sp. zn. Pl. ÚS 5/16.

⁸⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2010, sp. zn. III. ÚS 3044/10.

⁸¹ ZSO, § 26.

⁸² Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2010, sp. zn. III. ÚS 3044/10, podrobněji KINDLOVÁ, Miluše. Ústavnost soudní výluky u neudělení státního občanství z důvodu ohrožení bezpečnosti státu?. *Správní právo*, 2015, č. 7–8/2015, str. 404–419.

⁸³ Důvodová zpráva: „...je stanovena kratší délka trvalého pobytu v případě občanů členských států Evropské unie, u občanů Švýcarské konfederace a občanů států vázaných Dohodou o Evropském hospodářském prostoru. Bude se tak jednat o státní občany Islandské republiky a Norského království.“

⁸⁴ Podrobněji Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 76/2004 Sb.m.s., o Evropské úmluvě o státním občanství, čl. 6 odst. 3.

*České republiky tak představuje jinou kvalitu, vyjadřuje vyšší stupeň sepětí cizince nebo bezdomovce s Českou republikou, a zároveň trvalost, resp. obvyklost tohoto pobytu.*⁸⁵ U podmínky trvání trvalého pobytu po dobu pěti a tři let se započítává doba oprávněného pobytu na území ČR před dovršením 18 let.⁸⁶

Dále lze státní občanství udělit, pokud je prokázáno, že žadatel se v ČR zdržuje skutečně v rozsahu ½ délky pobytu, jak je stanoveno v § 14 odst. 1 ZSO. Do této doby se započítávají i doby nepřítomnosti v ČR, a to za podmínky, že jednotlivé doby, kdy cizinec nebyl přítomen v ČR, nepřesahují 2 po sobě jdoucí měsíce, nebo 6 po sobě jdoucích měsíců ze závažného důvodu. Jako závažné důvody uvádí zákonodárce demonstrativně: těhotenství a narození dítěte, vážné onemocnění, studium, odborné školení nebo pracovní cesta. V těchto případech se k faktickému přerušení pobytu žadatele na území ČR nepřihlíží.⁸⁷

Žadateli staršímu 15 let lze udělit státního občanství také, pokud nebyl odsouzen pro nedbalostní trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nebo pro úmyslný trestný čin a také pokud se zdržuje na území ČR dobu kratší než 10 let a zároveň nebyl pravomocně odsouzen pro nedbalostní trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nebo pro úmyslný čin, a to ve státu, jehož je státním občanem (za podmínky, že mu v ČR nebyl udělen azyl či obdobná ochrana), nebo ve státech, ve kterých v posledních 10 letech přede dnem podání žádosti pobýval nepřetržitě více než 6 měsíců po dosažení věku 15 let. Tyto 2 podmínky jsou současně splněny také, pokud se na cizince hledí, jako by nebyl odsouzen, nebo tento čin není dle právního řádu ČR trestný.⁸⁸ Podmínku „trestní bezúhonnosti“ upravené v ZSO nemusí splňovat fyzická osoba mladší 15 let vzhledem k nedostatku trestní odpovědnosti. Stejně tak podmínku nemusí splňovat cizinec, kterému byla poskytnuta mezinárodní ochrana, a to vůči jeho domovskému státu.⁸⁹

Dalšími podmínkami, umožňujícími žadateli udělení státního občanství, jsou, pokud žadatel prokáže znalost českého jazyka, a dále také pokud žadatel prokáže, že má základní znalost ohledně ústavního systému ČR a základní orientaci v kulturně-spoločenských, historických a zeměpisných realitách ČR. Tato podmínka (znalost jazyka, nebo znalost ústavního systému...) však odpadá těm žadatelům, kteří doloží skutečnost, že absolvovali

⁸⁵ Důvodová zpráva.

⁸⁶ ZSO, § 14 odst. 1, Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 76/2004 Sb.m.s., o Evropské úmluvě o státním občanství, čl. 6 odst. 4 písm. f).

⁸⁷ ZSO, § 14 odst. 2, Důvodová zpráva.

⁸⁸ ZSO, § 14 odst. 3.

⁸⁹ Důvodová zpráva.

alespoň 3 školní léta základní, střední či vysoké školy, kde český jazyk byl jazykem vyučovacím. Podmínky odpadají⁹⁰ také žadateli mladšímu 15 nebo staršímu 65 let, nebo žadateli s tělesným či mentálním postižením znemožňující mu osvojit si znalost českého jazyka, nebo znalost ústavního systému ČR a základní orientaci v kulturně-společenských, zeměpisných a historických reáliích ČR.⁹¹

Dovedu si představit, že podmínky znalosti z českého jazyka a reálií může představovat zejména pro Vietnamce 1. generace, kteří tu nestudovali, značný problém. Na rozdíl od svých dětí, které jsou většinou zcela integrovány do české společnosti a mluví českým jazykem plynule, jsou Vietnamci 1. generace stále velice uzavřenou komunitou a nesnaží se integrovat do společnosti jako jejich děti. Ačkoli si obecně Vietnamci velice zakládají na vzdělání a nemalou část financí investují právě do vzdělání svých dětí, tak se paradoxně však sami vietnamští rodiče nesnaží český jazyk více naučit a začlenit se tak zcela do české společnosti. 2. generace Vietnamců tak díky absolvování vzdělání na českých školách mnohdy mluví daleko lépe než jejich vietnamští rodiče. Mentalita obou generací bývá tak rozdílná, že v extrémních případech vznikají i situace, kdy vietnamský rodič mluví pouze vietnamsky a se svým dítětem si nerozumí skrze jazykovou bariéru. Na druhou stranu, pokud má žadatel opravdový zájem o státní občanství ČR, je na něm, aby své znalosti a vědomosti tomu uzpůsobil. Testy z českého jazyka a reálií jsou navíc veřejně přístupné, a tak se kdokoli může předem na zkoušky připravit.⁹² Ačkoli se tedy může zdát, že zpřísnění podmínek ve směru znalosti českého jazyka a reálií vedlo ke zmenšení šancí na získání státního občanství udělení, není tomu tak.⁹³

Občanství ČR lze udělit žadateli, který za poslední 3 roky přede dnem podání žádosti o udělení státního občanství neporušil závažným způsobem povinnosti vyplývající z jiných právních předpisů, které upravují pobyt a vstup cizinců do ČR a dále „*veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, zaměstnanost, daně, cla, odvody a poplatky, vyživovací povinnost vůči dítěti, které má trvalý pobyt na území České republiky, nebo veřejnoprávní povinnosti k obci, ve které je žadatel přihlášen k pobytu, jde-li o povinnosti uložené obcí v samostatné působnosti.*“⁹⁴

⁹⁰ Srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. září 2015, sp. zn. 56 Az 3/2015.

⁹¹ ZSO, § 14 odst. 4, 5.

⁹² Viz <<http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/>>.

⁹³ Více JIRIČKA, Jan. *Zájem o české občanství letos prudce vzrostl, uspěly už tisíce cizinců* [online]. idnes.cz, 23. srpna 2014 [cit. 13. ledna 2017]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zadatelu-o-ceske-obcanstvi-vyrazne-pribylo-fk9-/domaci.aspx?c=A140820_193433_domaci_jj>.

⁹⁴ ZSO, § 14 odst. 6.

Další podmínkou získání státního občanství ČR udělením je, kdy žadatel prokáže *výši a zdroje svých příjmů, popřípadě splnění oznamovací povinnosti při přeshraničním převozu nebo bezhotovostní převod finančních prostředků z ciziny a že ze svých příjmů v deklarované výši odvádí daň, pokud podle jiného právního předpisu tuto povinnost neplní jiná osoba.*⁹⁵ Tuto skutečnost je třeba prokázat za období posledních 3 let přede dnem podání žádosti. Cílem tohoto ustanovení je zabránit, aby bylo uděleno státní občanství žadateli, který získává finanční prostředky z nelegálních zdrojů či porušováním nebo obcházením právních předpisů. Tato podmínka odpadá žadateli mladšímu 18 let, poněvadž tyto fyzické osoby se spíše věnují studiu a ekonomická aktivita je v tomto věku spíše výjimečnou záležitostí.⁹⁶

Pokud žadatel prokáže, že jeho pobyt v posledních 3 letech přede dnem podání žádosti výrazně a bez vážných důvodů nezatěžoval systém pomoci v hmotné nouzi či státní sociální podpory, lze mu udělit státní občanství ČR.⁹⁷ Zákon konkrétně vymezuje, co se rozumí významným zatížením.⁹⁸

Tyto výše uvedené podmínky je nutné splnit kumulativně, aby mohlo být žádosti o udělení státního občanství vyhověno.

Díky odstranění podmínky pozbytí dosavadního vietnamského občanství při nabytí českého občanství bude tedy tento způsob naturalizace atraktivní zejména pro Vietnamce z generace rodičů. Vietnamci jsou velice tradiční, zakládají si na své kultuře, jsou hrdí na své vietnamské občanství a neradi by se ho vzdali. Právě podmínka pozbytí vietnamského občanství v předchozí úpravě Vietnamce odrazovala od podání žádosti o udělení českého občanství. Tuto možnost dále využijí i Vietnamci druhé generace, kteří nesplňují některou z podmínek pro nabytí občanství prohlášením, které je v porovnání s udělením značně jednodušší.

§ 16 ZSO dále stanoví případ, kdy lze státní občanství ČR získat z důvodu významného přínosu pro ČR, a to z hlediska vědeckého, vzdělávacího, kulturního, sportovního.⁹⁹

⁹⁵ Tamtéž, § 14 odst. 7.

⁹⁶ Důvodová zpráva.

⁹⁷ ZSO, § 14 odst. 8.

⁹⁸ Tamtéž: „*Výrazným zatížením systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi se rozumí, že žadatel je převážně závislý na dávkách poskytovaných ze systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi, pokud se nejedná o osobu, která je vyloučena z výkonu výdělečné činnosti z důvodu svého zdravotního stavu, připravuje se na budoucí povolání, nebo čerpá mateřskou či rodičovskou dovolenou, nebo soustavně pečuje o jinou osobu, která je na takovou péči odkázána.*“

⁹⁹ Tamtéž, § 16.

5.1.6. Zvláštní způsoby udělování státního občanství České republiky

ZSO dále stanoví další zvláštní způsoby udělování státního občanství ČR v ustanoveních § 28 - 30.

Nedojde-li určením otcovství k nabytí státního občanství podle ustanovení § 6 – 7, mají rodiče možnost do jednoho roku od učinění souhlasného prohlášení o určení otcovství požádat o udělení státního občanství pro dítě. Při zkoumání žádosti o udělení státního občanství Ministerstvo vnitra ověří, zda určení otcovství nebylo účelové – jako např. s cílem získat oprávnění k pobytu.¹⁰⁰ K takovému obcházení zákona bohužel u cizinců neřídka dochází.¹⁰¹ ZSO se tak snaží předejít podvodným jednáním, „*kdy dochází k účelovému určování otcovství státním občanem České republiky za úplaty s cílem legalizace pobytu matky dítěte na území České republiky a získání a nabytí státního občanství České republiky dítětem, ke kterému je otcovství účelově určeno. Dosavadní praxe vyžaduje nutnost řešení tohoto problému, kdy bezprostředně po určení otcovství, resp. vystavení dokladů prokazujících státní občanství dítěte, dochází k podání návrhu na popření otcovství a následnému určení otcovství „skutečným“, tedy biologickým otcem, který není státním občanem České republiky.*“¹⁰²

Zákon dále stanoví další zvláštní způsoby udělování státního občanství ČR, které však pro účely mé práce nejsou stěžejní, a proto se jimi již nebudu dále zabývat.

5.1.7. Nabývání státního občanství ČR prohlášením

Úpravu nabývání státního občanství ČR prohlášením nalezneme v ustanoveních § 31-37 ZSO, avšak s ohledem na předmět práce se zaměřím na § 35 odst. 1.

Novým zákonem o státním občanství ČR je tak zakotvena možnost cizincům tzv. druhé generace (žijícím v ČR) nabytí státního občanství prohlášením. Tito přistěhovalci bývají vzhledem k délce svého pobytu na území ČR zcela integrováni do české společnosti a ČR jejich integraci završuje právě umožněním zjednodušeného způsobu nabytí státního občanství ČR

¹⁰⁰ Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR* [online]. mvcr.cz, 2015 [cit. 11. února 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.

¹⁰¹ Podrobněji viz JELÍNKOVÁ, Marie, SZCZEPANIKOVA, Alice. *Binacionální sňatky a česká migrační politika: Jak je to vlastně s tou pravostí a fikcí?* [online]. migraceonline.cz, 6. prosince 2007 [cit. 16. února 2017]. Dostupné na <<http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/binacionalni-snatky-a-ceska-migracni-politika-jak-je-to-vlastne-s-tou-pravosti-a-fikci>>.

¹⁰² Důvodová zpráva.

prohlášením.¹⁰³ Dle zákona má tuto možnost cizinec ve věku 18 – 21 let, který kumulativně splňuje tři uvedené podmínky.¹⁰⁴

*„Prohlášením může nabyt státní občanství České republiky fyzická osoba nejpozději do 3 let od dosažení věku 18 let, a) pokud má na území České republiky povolen trvalý pobyt, b) nejpozději od věku 10 let se až k datu prohlášení nejméně dvě třetiny této doby oprávněně zdržuje na území České republiky, c) nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin nebo provinění, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.“*¹⁰⁵ Jde-li o podmínku bezúhonnosti, prohlašovatel k prohlášení připojí doklad o bezúhonnosti ve státech, ve kterých po dosažení věku 15 let pobýval nepřetržitě alespoň 6 měsíců.¹⁰⁶ Správní orgán příslušný k přijetí prohlášení si vyžádá výpis z evidence Rejstříku trestů a dále také vyjádření Ministerstva vnitra k ověření délky povoleného pobytu na území ČR.¹⁰⁷

Přechodné ustanovení ZSO stanoví, že půjde-li o cizince, který je starší 21 let a splňuje uvedené podmínky (§ 35 odst. 1 ZSO), bude moci takové prohlášení učinit nejpozději do jednoho roku od účinnosti ZSO tj. do 31. prosince 2014.¹⁰⁸ Dle mého názoru je časový úsek pro učinění prohlášení cizinců starších 21 let příliš krátký např. pro cizince pracující, studující přechodně v zahraničí. Prodloužila bych tuto lhůtu na 3 roky od účinnosti zákona, aby měli cizinci čas se o právní úpravě dovědět, případně se vrátit do ČR, opatřit si potřebné doklady a na úřadě učinit prohlášení.

Veřejná ochránkyně práv, Anna Šabatová, navíc upozornila na aplikační problém ustanovení § 35 ZSO. Na základě poznatků z konkrétních podnětů zahájila šetření z vlastní iniciativy¹⁰⁹ a zjistila, že Ministerstvo vnitra vykládá znění § 35 odst. 1 věta první: *„Prohlášením může nabyt státní občanství České republiky fyzická osoba nejpozději do 3 let od dosažení věku 18 let...“* doslovně dle jazykového výkladu.¹¹⁰ Ministerstvo vnitra chápe formulaci tak, že *„prohlašovatel musí převzít listinu o nabytí státního občanství České*

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR* [online]. mvcr.cz, 2015 [cit. 11. února 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.

¹⁰⁵ ZSO, § 35 odst. 1.

¹⁰⁶ Tamtéž, § 35 odst. 2 písm. b).

¹⁰⁷ Tamtéž, § 35 odst. 3.

¹⁰⁸ Tamtéž, § 73.

¹⁰⁹ Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁰ Stanovisko ombudsmana ze dne 6. října 2015, sp. zn. 5219/2015/VOP/MV. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/3534>>: *„jde o další příklad, kdy Ministerstvo vnitra lpí na doslovném znění zákonného ustanovení, které však neodpovídá způsobu, jakým má být vykládáno. Z judikatury Ústavního soudu i Nejvyššího správního soudu přitom dlouhodobě plyne preference výkladu práva s ohledem na jeho smysl a účel, a naopak výklad ryze gramatický či textualistický je upozad'ován.“*

republiky do 21 let věku, protože podle § 37 odst. 3 k nabytí státního občanství dochází až dnem převzetí listiny o nabytí státního občanství. “ Podle paní ombudsmanky tak může nastat situace, kdy cizinec přijde o možnost nabytí státního občanství prohlášením, a to v důsledku uplynutí času (ať už kvůli nečinnosti úřadů či chybnému rozhodnutí, které je však zrušeno až po dovršení věku 21 let cizince). Prohlášení, které bylo učiněno v souladu se ZSO, by se tak stalo neúčinným. Takový výklad je dle paní ombudsmanky proti smyslu a účelu právní úpravy a zřejmě se nejedná o úmysl zákonodárce. Na druhou stranu se přiklání k výkladu, že cizinec může učinit prohlášení do dovršení věku 21 let, nikoli, že do tohoto věku může nabyt státní občanství (převzetím listiny).¹¹¹ Podle mého názoru si ochránkyně správně všimla nedostatku nového ZSO a taková situace přímo vybízí zákonodárce, aby přijal novelu, která by tento výkladový problém vyřešila. Nečinnost úřadů by neměla jít k tíži prohlášovatele a plně se ztotožňuji s názorem veřejné ochránkyně práv, že jazykový výklad tak přináší absurdní závěr a je proto namístě chápat ustanovení podle jeho smyslu a účelu, v tomto případě tedy, že cizinec má možnost učinit prohlášení až do dovršení věku 21 let.

ZSO nově umožní i další způsoby nabytí státního občanství prohlášením.¹¹²

Prohlášení dle § 35 odst. 1 ZSO přijímají krajské úřady, ale je možné jej učinit i před zastupitelským úřadem ČR.¹¹³

Vietnamská komunita reagovala na tuto možnost velmi kladně. Prostřednictvím vietnamských médií (internetu, novin, sociálních sítí) i slovně v rámci samotné komunity se informace o možnosti nabytí občanství zjednodušeným způsobem prohlášení šířila velice rychle a druhá generace Vietnamců této možnosti využila okamžitě již v prvním měsíci účinnosti ZSO.

5.1.8. Nabývání státního občanství ČR v souvislosti se svěřením do náhradní péče

Tento způsob získání státního občanství ČR nalezneme v ustanovení § 38 ZSO.¹¹⁴

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Podrobněji ZSO, § 31-37.

¹¹³ Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR* [online]. mvcr.cz, 2015 [cit. 11. února 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.

¹¹⁴ Vzhledem k zaměření práce se však touto tematikou nebudu zabývat.

5.2. Pozbývání státního občanství ČR

ZSO také upravuje způsoby pozbývání státního občanství ČR, a to v případě, že občan ČR výslovně projeví vůli vzdát se českého státního občanství a zároveň se trvale zdržuje v cizině, není v ČR přihlášen k trvalému pobytu a současně je státním občanem ještě jiného státu¹¹⁵, nebo žádá o nabytí cizího občanství a českého státního občanství se vzdává právě z důvodu nabytí cizího občanství.¹¹⁶ Nově ZSO umožňuje učinit prohlášení o vzdání se státního občanství ČR, přestože občan ČR ještě nemá cizí státní občanství, o které žádá a k jehož udělení je nezbytné prokázat pozbytí státního občanství ČR. Občanu ČR, který žádá o cizí státní občanství, bude tak nejprve vydán doklad, že pozbude státní občanství ČR, zatímco k jeho pozbytí dojde až doručením dokladu o nabytí cizího státního občanství příslušnému úřadu.¹¹⁷

¹¹⁵ Tím se zabraňuje vzniku bezdomovectví. - Důvodová zpráva.

¹¹⁶ ZSO, § 40 odst. 1.

¹¹⁷ Důvodová zpráva.

6. Srovnání nynější právní úpravy státního občanství ČR s předchozí právní úpravou – stěžejní změny

Cílem ZSO je bezesporu napravit nedostatky předchozího zákona o nabývání a pozbývání státního občanství ČR a modernizovat právní úpravu tak, aby odpovídala potřebám dnešní společnosti v ČR. Jak už bylo řečeno, ZSO se snaží zabránit vzniku bezdomovectví.

Pokud jde o nejvýznamnější změny, které přinesl nový ZSO, pro účely této práce stojí za zmínku upozornit na tyto:

Nejdůležitější změna, kterou ZSO přináší, je naprosté ustoupení od principu výlučného státního občanství¹¹⁸. ZSO umožňuje tzv. dvojí občanství, účinností tohoto zákona došlo k úplné liberalizaci a k naprosté zásadní změně v oblasti přípustnosti vícenásobného občanství¹¹⁹. Občan ČR, který získá během života cizí státní občanství na jakémkoli právním základě, české občanství nepozbude, jak tomu bylo do 31. 12. 2013, ale bude mu nadále zachováno. ZSO tak ve srovnání se všemi předchozími právními úpravami neobsahuje ustanovení o automatické ztrátě občanství v případě nabytí cizího na vlastní žádost.¹²⁰ Po cizinci, kterému je uděleno státní občanství ČR, se již nadále nevyžaduje, aby pozbyl své dosavadní státní občanství.¹²¹ To umožňuje Vietnamcům, kteří žádají o udělení českého státního občanství, aby si v neomezené míře ponechali svá vietnamská státní občanství. Tuto možnost uvítají Vietnamci, kteří jsou v ČR integrováni, avšak z nejrůznějších důvodů nechtějí o vietnamské státní občanství přijít. Tato změna je mj. velice prospěšná zejména pro cizince, kteří pocházejí ze zemí válečného konfliktu, kde prokázání pozbytí dosavadního státního občanství je takřka nemožné.¹²² ČR tak přípustností vícenásobného občanství činí vskutku historicky významný krok ve srovnání se státy v EU, které vícenásobné občanství vylučují (např. Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Německo, Rakousko, Polsko).¹²³

Dále bude umožněno získání českého státního občanství osobám, které české či československé občanství ztratily.¹²⁴

¹¹⁸ ZNPSO po novele umožňoval za určitých podmínek dvojí občanství – blíže § 18 ZNPSO.

¹¹⁹ EMMERT: *Dvojí občanství v českém právu...*, s. 113.

¹²⁰ Tamtéž, srov. ZNPSO, § 17.

¹²¹ Srov. ZNPSO, § 7, § 8.

¹²² Podrobněji viz Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. ledna 2004, sp. zn. 7 A 31/2002.

¹²³ EMMERT: *Přináší nový zákon...*, s. 343 – 349.

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. ledna 2004, sp. zn. 7 A 31/2002.

ZSO zpřísnil podmínky pro udělení státního občanství ČR.¹²⁵ Nově Ministerstvo vnitra výslovně přihlíží k integraci cizinců (§ 13 ZSO), ZSO stanoví nově podmínku znalosti českých reálií, prokázání příjmů, nezatěžování systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi. Na druhou stranu ZSO umožňuje při splnění určitých podmínek prominutí podmínky znalosti českého jazyka, starý ZNPSO nikoli. Při srovnání § 23 ZSO a § 10 odst. 5 ZNPSO si lze všimnout, že nový ZSO prodlužuje lhůtu pro vyřízení žádosti o udělení státního občanství Ministerstvem vnitra z 90 dnů na 180 dnů ode dne, kdy mu byla žádost doručena.¹²⁶

Nový ZSO upravuje způsoby nabytí státního občanství ČR prohlášením těmto skupinám cizinců:

- „Osoba, která pozbyla české nebo československé státní občanství před 1.1.2014 (vyjma Podkarpatské Rusi, sudetských Němců a občanů Slovenska), tj. např. ti, kdo v minulosti emigrovali z Československa nebo ti, kdo po roce 1993 nabyli občanství jiného státu, a tak ztratili občanství ČR (jejich potomci ovšem nárok mít nebudou, ti budou muset žádat o udělení)
- Občan ČSFR, který nebyl ani občanem ČR ani občanem SR (někteří emigranti z doby před rokem 1969)¹²⁷
- Osoba, které byl neoprávněně vydán doklad prokazující občanství ČR (např. občanský průkaz, cestovní pas), pokud byla v dobré víře“¹²⁸
- A konečně poslední skupinu cizinců tvoří cizinci druhé generace, kteří splňují podmínky dle § 35 odst. 1 ZSO tzn. jejich věk je v rozmezí 18 až 21 let (dle přechodného ustanovení ZSO starší cizinci budou moci prohlášení učinit do 31. 12. 2014), mají povolený trvalý pobyt, nejpozději od věku 10 let až k datu prohlášení se nejméně dvě třetiny této doby oprávněně zdržují v ČR a nemají záznam v trestním rejstříku.¹²⁹

¹²⁵ Srov. § 7 ZNPSO.

¹²⁶ Podrobněji ZNPSO, § 10 odst. 5, ZSO, § 23 odst. 1.

¹²⁷ Srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. května 2015, sp. zn. 30 A 40/2013.

¹²⁸ ČIŽINSKÝ, Pavel. *Nový zákon o získávání českého státního občanství: hlavní změny* [online]. migraceonline.cz, 27. září 2013 [cit. 18 února 2017]. Dostupné na <<http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/novy-zakon-o-ziskavani-ceskeho-statniho-obcanstvi-bezplatne-poradenstvi-v-poradne-pro-obcanstvi>>.

¹²⁹ Tamtéž.

Kdybychom měli porovnat způsob nabývání státního občanství prohlášením a udělením, hlavním rozdílem je, že na udělení státního občanství není právní nárok, avšak prohlášení je způsob nabytí státního občanství, u kterého právní nárok je, jak píše Pavel Čížinský.¹³⁰

Nový ZSO dále také rozšiřuje způsoby, jakými lze prokázat státní občanství ČR. „*Od 1.1.2014 bude nově možné prokazovat státní občanství České republiky nejen občanským průkazem České republiky a cestovním dokladem České republiky ale také osvědčením o státním občanství České republiky, které nesmí být starší než 1 rok a dále listinou o nabytí nebo udělení státního občanství České republiky ne starší než 1 rok.*“¹³¹

Co se týče rozsahu právní úpravy, ZNPSO obsahoval pouze 29 §§, z nichž se nabýváním zabýval pouze dvanácti ustanoveními, kdežto nová právní úprava ZSO je propracována složitěji a komplexněji (80 §§) a nabývání státního občanství se věnuje v § 3 - 39.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR* [online]. mvcr.cz, 2015 [cit. 11. února 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.

7. Přístup Vietnamské socialistické republiky ke dvojímu občanství

Ačkoli ZSO umožňuje dvojí občanství, je důležité si uvědomit, že pokud česká právní úprava dovoluje legální výkon dvojího občanství, tato legalita se vztahuje pouze na výkon české státní příslušnosti při souběžném výkonu se státní příslušností i jiného státu.¹³² Výkon vietnamského občanství český právní řád neupravuje a ani upravovat nemůže. Legalitu vietnamského občanství při souběžném výkonu státního občanství České republiky upravuje výhradně právní řád VSR a je pouze na ní, jak se staví k vícečetnému občanství.

Obecně tedy může dojít k extrémní situaci, kdy cizinec získá české státní občanství, ale ČR jako většina států neoznamuje jiným státům, že jejich státní občan získal české státní občanství. V případě, že cizí právní řád stanoví automatické pozbytí státního občanství při získání jiného (v našem případě českého), může být výkon cizího státního občanství nelegální a jeho bývalí občané se z nevědomosti či úmyslně mohou nadále považovat za občany daného cizího státu.¹³³

Z tohoto důvodu je namístě alespoň stručně nastínit právní úpravu státního občanství ve VSR z hlediska přípustnosti dvojího občanství. Úpravu státního občanství ve VSR nalezneme v zákoně č. 24/2008/QH12¹³⁴, o státním občanství Vietnamu. Článek 4 tohoto zákona stanoví, že „*Vietnamská socialistická republika umožňuje občanům Vietnamu mít pouze jedno občanství, a to občanství vietnamské, nestanoví-li tento zákon jinak.*“¹³⁵ Z tohoto vyplývá, že obecně VSR uplatňuje princip výlučného státního občanství. Vietnamská právní úprava dále požaduje, aby se žadatel o vietnamské státní občanství vzdal svého dosavadního občanství cizího státu.¹³⁶ V případě nabytí vietnamského státního občanství se v rámci naturalizačního procesu požaduje po žadatelích pozbytí dosavadního cizího občanství. VSR se tak staví k vícečetnému občanství stále negativně a považuje bipolitismus za nežádoucí jev. Je překvapivé, že ačkoli vietnamský zákon o státním občanství přímo zmiňuje princip výlučného státního občanství, tak v zákoně není upraven způsob pozbytí vietnamského státního občanství

¹³² EMMERT: *Dvojí občanství v českém právu...*, s. 74.

¹³³ Tamtéž, Důvodová zpráva.

¹³⁴ Zákon č. 24/2008/QH12, o státním občanství Vietnamu, dostupný na <http://www.moj.gov.vn/vbpq/lists/vn%20bn%20php%20lut/view_detail.aspx?itemid=12343>.

¹³⁵ Zákon č. 24/2008/QH12, o státním občanství Vietnamu: „*Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam công nhận công dân Việt Nam có một quốc tịch là quốc tịch Việt Nam, trừ trường hợp Luật này có quy định khác.*“ přeloženo autorkou.

¹³⁶ Tamtéž, čl. 19 bod 3: „*Người nhập quốc tịch Việt Nam thì phải thôi quốc tịch nước ngoài...*“ přeloženo autorkou.

v důsledku nabytí cizího státního občanství, jak bych očekávala.¹³⁷ Shrneme-li přípustnost dvojího občanství ve vietnamské právní úpravě, dalo by se tvrdit, že obecně se VSR sice snaží uplatnit princip výlučného občanství, avšak počítá s určitými výjimkami, kde dvojí občanství možné je. Zákon sám také na občany Vietnamu žijící v zahraničí přímo odkazuje a počítá i se situací, že mají zároveň i občanství jiného státu.¹³⁸ Vietnamci žijící v ČR tak mohou nabýt české státní občanství, zároveň jim podle vietnamského práva vietnamské občanství nezanikne a mají tak platné dvojí občanství jak podle české, tak i vietnamské právní úpravy.

¹³⁷ Podrobněji tamtéž, čl. 26.

¹³⁸ Podrobněji tamtéž, čl. 12.

8. Reálné případy Vietnamců související s nabytím státního občanství

Nyní bych se ráda soustředila na několik reálných případů v souvislosti s nabytím státního občanství ČR za účinnosti nového zákona o státním občanství ČR. Níže uvedené osoby si nepřejí být konkrétně jmenovány, proto budou označeny pouze pod iniciály.

Po nabytí účinnosti nového ZSO se pro tzv. druhou generaci Vietnamců¹³⁹ otevřela jednodušší cesta k získání státního občanství, a to na základě výše uvedeného způsobu prohlášení. Prohlášením lze tedy získat státní občanství na základě ustanovení § 35 odst. 1 ZSO, a tak do této skupiny z vietnamské komunity spadali nejvíce studující či pracující lidé do 21 let. V případě, že prohlašující překročil věk 21 let, bylo i tak možné získat státní občanství ČR prohlášením do jednoho roku od nabytí účinnosti nového ZSO. Po uplynutí této doby již nebylo získání státního občanství prohlášením možné. Vycházím tak z přechodného ustanovení § 73 ZSO¹⁴⁰.

8.1. Nabytí státního občanství prohlášením na základě § 35 odst. 1 ZSO – případ pana H. V. T.

Na případu pana H. V. T. lze názorně ukázat, jak probíhá nabývání občanství prohlášením v praxi. Pan H. V. T., narozen v roce 1993 ve VSR, pobýval v ČR od roku 2002. Jeho motivací k získání českého občanství představovaly příležitosti, které by se mu naskytly jako občanovi ČR, a to konkrétně další možnosti při vzdělávání, popř. při uplatnění se na pracovním trhu jak v ČR, tak i v zemích Evropské unie.

Ke dni učinění prohlášení bylo panu H. V. T. 21 let, stále tedy splňoval věk pro učinění prohlášení dle § 35 odst. 1. Prohlašovatel splnil podmínku trvalého pobytu (§ 35 odst. 1 písm. a) ZSO) předložením cestovního pasu a průkazu o povolení k trvalému pobytu s biometrickými údaji¹⁴¹, podmínku oprávněného zdržování se na území ČR nejpozději od věku 10 let podle ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) ZSO, kterou prokázal doložením vysvědčeními ze základní

¹³⁹ Podrobněji viz KOCOUREK, Jiří. *Vietnamci v ČR* [online]. socioweb.cz, 23. prosince 2005 [cit. 4. února 2017]. Dostupné na <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=108>>.

¹⁴⁰ „Fyzická osoba, která splňuje podmínky stanovené v § 35 odst. 1 písm. a) až c), avšak je ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona starší 21 let, může do 1 roku ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona učinit prohlášení o nabytí státního občanství České republiky, a nabyt takto státní občanství České republiky. Ustanovení § 35 odst. 2 a 3 se použijí obdobně.“

¹⁴¹ Podrobněji Ministerstvo vnitra České republiky. *Biometrika* [online]. mvcr.cz, 2015 [cit. 18. února 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/biometrika.aspx>>.

školy a maturitním vysvědčením, a podmínku trestní bezúhonnosti doložením výpisu z trestního rejstříku. Mj. úřadu prohlašovatel dále předložil přeložený a ověřený rodný list.¹⁴²

Po prokázání splnění všech těchto zákonných podmínek a učinění samotného prohlášení bylo prohlašovateli po zhruba jednom měsíci oznámeno, že splnil daná kritéria a byl mu vystaven český rodný list a listina o nabytí státního občanství ČR.¹⁴³ Dnem převzetí listiny o nabytí státního občanství ČR se tak pan H. V. T. stal občanem ČR.¹⁴⁴

Pokud jde o procesní aspekty, podle ustanovení § 37 odst. 1 ZSO je příslušným úřadem k přijetí prohlášení krajský úřad podle trvalého pobytu prohlašovatele. V případě pana H. V. T. to byl Krajský úřad Jihomoravského kraje (obec Brno).

8.2. Nabytí státního občanství prohlášením na základě § 35 odst. 1 ve spojení s § 73 ZSO – případ pana A. D. N.

Případ pana A. D. N se v určitých rysech shoduje s výše uvedeným případem pana H. V. T. Pan A. D. N., narozen v roce 1991, začal v ČR pobývat od roku 1998. Pan A. D. N usiloval o nabytí státního občanství kvůli možnostem, které by mu usnadnily vycestování do zahraničí (konkrétně do Spolkové republiky Německo) po dokončení svých studií. (Jako občanu EU by mu byl přístup do států EU usnadněn na rozdíl od cizinců 3. zemí, kde by s největší pravděpodobností byla překážkou vízová povinnost¹⁴⁵). Podobně jako v předešlém případě doložil prohlašovatel A. D. N. veškeré dokumenty, které prokazovaly splnění zákonných podmínek podle § 35 odst. 1. Trvalo necelé 2 měsíce, než bylo panu A. D. N. oznámeno, že si má vyzvednout svoji listinu o nabytí státního občanství. Protože však pan A. D. N. po nabytí účinnosti ZSO již překročil věk 21 let, muselo se postupovat podle přechodného ustanovení ZSO, § 73. Prohlášení tedy musel učinit pan A. D. N. do 1. 1. 2015, aby tímto zjednodušeným způsobem nabyl státní občanství ČR.

Příslušným krajským úřadem pro případ pana A. D. N. byl Krajský úřad Olomouckého kraje, kde pan A. D. N. doložil potřebné dokumenty a učinil prohlášení.

¹⁴² ZSO, § 66.

¹⁴³ Tamtéž, § 37 odst. 2: „Krajský úřad nebo ministerstvo ověří, zda jsou splněny podmínky pro nabytí státního občanství České republiky prohlášením. Nejsou-li podmínky splněny, krajský úřad nebo ministerstvo rozhodne, že prohlašovatel státní občanství České republiky nenabyl.“

¹⁴⁴ Tamtéž, § 37 odst. 3.

¹⁴⁵ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Seznam států, jejichž občané podléhají vízové povinnosti* [online]. mzv.cz, 20. listopadu 2015 [cit. 24. února 2017]. Dostupné na <http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/seznam_statu_jejichz_obcane_podlehaji/index.html>.

8.3. Nabytí státního občanství prohlášením na základě § 35 odst. 1 ZSO – případ pana V. H. N.

Věc pana V. H. N. je v porovnání se shora uvedenými případy velice podobná. Pan V. H. N. jako předešlí 2 respondenti splňoval veškeré zákonné podmínky podle § 35 odst. 1 ZSO. Jedinými markantním rozdílem je, že pan V. H. N. se v ČR v roce 1993 již narodil. Dle důvodové zprávy k ZSO se vychází z předpokladu, že se nemají rozlišovat osoby, které v ČR žijí již od narození, od osob, které na území ČR žijí od svého dětství. Důvodem je skutečnost, že pro jejich integraci do české společnosti je rozhodujícím prvkem absolvování alespoň ½ povinné školní docházky v ČR a jejich následný pobyt v ČR až dosažení zletilosti.¹⁴⁶

Prohlašovatel V. H. N. se od svého narození až do dne prohlášení oprávněně a fakticky zdržoval v ČR a podmínka 2/3 doby požadované zákonem se počítá od prvního legálního a faktického pobytu, které tu bylo již od narození, proto pan V. H. N. prokazoval celkem pobyt v délce 2/3 svého života. Pro pana V. H. N. bylo potěšující, že listinu o nabytí státního občanství převzal již po necelých 3 týdnech po učinění prohlášení, což mohlo být také zapříčiněno tím, že byl mezi prvními, kdo prohlášení učinili již v měsíci lednu 2014.

8.4. Nabytí státního občanství prohlášením na základě § 35 odst. 1 ve spojení s § 73 ZSO – případ autorky

Konkrétně co se týče mého případu, prohlášení k získání státního občanství jsem učinila v měsíci únoru 2014, a to u Krajského úřadu pro Jihomoravský kraj – u odboru správního. Trvalý pobyt jsem doložila vietnamským cestovním pasem, ve kterém byl zaznačen i povolený trvalý pobyt, podmínku oprávněného zdržování se v ČR dle § 35 odst. 1 písm. b) ZSO jsem doložila veškerými vysvědčeními ze základní školy a gymnázia, potvrzením od dětské lékařky prokazující, od kolika let jsem byla u lékařky registrována. Nad rámec jsem dále doložila vietnamský rodný list, cestovní pas, potvrzení o studiu na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Po předání těchto dokumentů jsem byla referentkou dotazována, zda jsem odcestovala do zahraničí na delší dobu, zda mám nějaký záznam v trestním rejstříku a na základě toho mi bylo předloženo prohlášení, které jsem pouze podepsala. Na můj případ se stejně jako u pana A. D. N. aplikovalo ustanovení § 35 odst. 1 ve spojení s § 73 ZSO, protože v době učinění prohlášení jsem již dosáhla věku 22 let. Po cca 2 měsících mi bylo oznámeno, že jsem splnila zákonné podmínky a byla mi vystavena listina o nabytí státního občanství. Při

¹⁴⁶ Důvodová zpráva.

předání listiny mi bylo sděleno, že od nynějška jsem pro Českou republiku a pro všechny orgány veřejné moci ČR považována za občanku ČR a skutečnost, že mám i vietnamské občanství (čili dvojí občanství), nemá pro ČR význam.

Na základě těchto kazuistik a hlavně počtu úspěšně učiněných prohlášení¹⁴⁷ lze usoudit, že nabytí státního občanství prohlášením je pro Vietnamce druhé generace velice jednoduché. Podmínky podle § 35 odst. 1 ZSO jsou nastaveny tak, aby je splňoval takřka každý Vietnamec druhé generace. V případě, že by cizinec např. nesplňoval podmínku délky oprávněného zdržování se na území ČR, či ještě nedosáhl zletilosti, je mu stále zachována možnost nabytí státního občanství udělením.¹⁴⁸

Pokud jde o prokazování splnění podmínek, zákon přesně nestanoví, jaké důkazní prostředky má prohlašovatel využít. Na úřadu sice požadovali konkrétně veškerá vysvědčení za účelem ověření splnění podmínky oprávněného zdržování se na území ČR, ale dle mého názoru zcela postačí i samotné potvrzení od té které školy o tom, že daná osoba byla studentem od roku X do roku Y. Mělo by se tak postupovat v souladu se zásadou rychlosti a hospodárnosti správního řízení.

8.5. Nabytí státního občanství udělením na základě § 11 a násl. ZSO – případ paní T. T. T.

Paní T. T. T. (narozena v roce 1991) klasicky podala žádost o udělení státního občanství, poněvadž nesplňovala podmínku § 35 odst. 1 písm. b) ZSO, když v ČR začala pobývat až od svých 11 let. Nesplnila tak podmínku pro nabytí občanství prohlášením. Žadatelka T. T. T. podala žádost o udělení státního občanství ČR v květnu roku 2014.

Od roku 2002 měla povolen trvalý pobyt, a tak splnila podmínku § 14 odst. 1 písm. a) ZSO. Ke splnění podmínky skutečného zdržování se na území ČR podle § 14 odst. 2 věta první doložila vysvědčení ze základní školy a střední škol, dále ke splnění podmínky trestní bezúhonnosti doložila výpis z trestního rejstříku. Podmínka v odst. 4 a 5 ustanovení § 14 ZSO žadatelce odpadla, protože prokázala, že absolvovala po dobu 3 školních let základní školu, na

¹⁴⁷ Viz kapitola Statistika.

¹⁴⁸ Důvodová zpráva: „*Tento způsob nabytí státního občanství České republiky nevylučuje možnost uvedených osob nabytí státního občanství České republiky udělením ještě před dosažením zletilosti. Na rozdíl od nabývání státního občanství České republiky udělením, kde je v případě nezletilé osoby třeba, aby žádost podali rodiče, a žádost se posuzuje i ve vztahu k rodinným vazbám nezletilé osoby, neboť je v jejím zájmu, aby měla stejné státní občanství jako její rodiče, v tomto případě se bude fyzická osoba moci po dosažení zletilosti zcela samostatně rozhodnout pro nabytí státního občanství České republiky, a to nezávisle na svých rodičích.*“

kterých byl vyučovacím jazykem český jazyk.¹⁴⁹ Žadatelka by v opačném případě musela prokázat znalost českého jazyka na úrovni B1, kdy je uživatel jazyka schopen porozumět hlavním myšlenkám srozumitelné spisovné vstupní komunikace, které se týkají běžných témat, se kterými se pravidelně setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd. Dále musí uživatel jazyka umět napsat jednoduchý souvislý text na témata, která dobře zná nebo která ho zajímají.¹⁵⁰ Pokud jde o podmínku v § 14 odst. 5 ZSO, jednalo by se o znalosti na úrovni učiva žáků základních škol.¹⁵¹ K prokázání dalších zákonných podmínek podle § 14 odst. 6, 7, 8 ZSO musela žadatelka T. T. T. doložit dokumenty jako např. potvrzení o bezdlužnosti od finančního úřadu, potvrzení od celní správy, od Všeobecné zdravotní pojišťovny a připojila další přílohy dle § 19 - 20 ZSO.

Ministerstvo vnitra její žádosti vyhovělo v měsíci listopadu roku 2015 a žadatelka složením státoobčanského slibu nabyla státní občanství.¹⁵² Ministerstvo tak však nestihlo rozhodnout v zákonné lhůtě 180 dnů ode dne, kdy mu byla žádost doručena.¹⁵³ Paní T. T. T. tedy čekala na vyřízení své žádosti cca rok a půl, ale proti nečinnosti orgánu veřejné moci se nijak nebránila a necítila se být delším čekáním nijak poškozena.

¹⁴⁹ Důvodová zpráva: „Z důvodu, že žádost o udělení státního občanství České republiky podávají mnohdy fyzické osoby, pro které je čeština mateřským jazykem anebo s ohledem na absolvovanou výuku nemají s českým jazykem žádné problémy, navrhuje se, aby znalost českého jazyka nemuseli prokazovat žadatelé, kteří v minulosti (skutečně) absolvovali po stanovenou dobu školní docházku v českém vyučovacím jazyce.“

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² ZSO, § 27 odst. 1.

¹⁵³ Tamtéž, § 23 odst. 1, § 21.

9. Judikatura

Co se týče judikatury, stojí za zmínku několik zajímavých příkladů v souvislosti se státním občanstvím ČR, i když tyto případy nastaly za účinnosti předchozí právní úpravy.

Zajímavým rozhodnutím je usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 11. 2007 sp. zn. II. ÚS 2696/07, kde se občanka VSR ústavní stížností domáhala zrušení rozhodnutí Policie ČR, rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR, Odbor azylové a migrační politiky, rozsudku Krajského soudu v Praze a usnesení Nejvyššího správního soudu. Stěžovatelka tvrdila, že uvedenými rozhodnutími měla být porušena její práva garantovaná čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod¹⁵⁴, čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod¹⁵⁵ a čl. 17 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech¹⁵⁶, když jí Policie ČR uložila správní vyhoštění na dobu 2 let, Ministerstvo vnitra zamítlo její žádost o udělení mezinárodní ochrany. Proti rozhodnutí Ministerstva se bránila stěžovatelka žalobou ke Krajskému soudu v Praze, který správní žalobu zamítl a dále Nejvyšší správní soud odmítnul kasační stížnost jako nepřijatelnou. Stěžovatelka namítala, že byla porušena výše uvedená ustanovení tím, že žádné dotčené orgány nebraly v potaz její těhotenství a že porodila dceru dne 3. března 2007, která je občankou ČR. Ústavní soud zmínil, že institut ústavní stížnosti funguje ultima ratio a Ústavní soud nemůže projednávat podání, které může být vyřešeno např. správním orgánem či správním soudem. Stěžovatelka také nevyčerpala opravný prostředek odvolání proti rozhodnutí Policie ČR, a tak je projednáváná ústavní stížnost taktéž nepřípustná. Ústavní soud ústavní stížnost odmítl.¹⁵⁷

Další případ se týká občana VSR a je názorným příkladem, že nová právní úprava přinesla zjednodušení získání státního občanství ČR udělením tím, že odstranila podmínky pozbytí předchozího občanství cizince. Pan N. D. L. se žalobou domáhal zrušení rozhodnutí ministra vnitra, kterým byl zamítnut rozklad žalobce proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, kterým žalobci nebylo vyhověno žádosti o udělení státního občanství, a to mj. i z důvodu, že nesplnil podmínku podle § 7 odst. 1 písm. b) ZNPSO (pozbytí předchozího státního občanství). Žalobce tvrdil, že vynaložil veškeré úsilí k tomu, aby byl ze štátoobčanského svazku s VSR vyvázán, avšak jeho snaha byla neúspěšná, neboť po žalobci byly vyžadovány nepřiměřené správní poplatky ze vyvázání, což však žalobce neprokázal. Městský soud v Praze se vyjádřil,

¹⁵⁴ „Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.“

¹⁵⁵ „Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.“

¹⁵⁶ „Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence ani útokům na svou čest a pověst.“

¹⁵⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. listopadu 2007, sp. zn. II. ÚS 2696/07.

že „ačkoliv tedy úvaha žalovaného ohledně splnění podmínky dle § 7 odst. 1 písm. b) zákona o státním občanství byla správná, nelze odhlédnout od skutečnosti, že splnění ostatních podmínek bylo žalovaným posouzeno v rozporu se zákonem o státním občanství. Kdyby správní orgány v souladu s výše uvedenou úvahou soudu dospěly k závěru, že pozbytí vietnamského státního občanství je jedinou podmínkou, kterou žalobce nesplňuje, mohl by mu být vydán tzv. příslib získání státního občanství České republiky, díky kterému by následně žalobce měl příležitost se dle vietnamských právních předpisů státního občanství vzdát.“ Městský soud v Praze napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Soud navíc dodal, že i když v této věc rozhodoval podle účinného ZNPSO, v dalším řízení žalovaný bude již postupovat podle § 74 ZSO¹⁵⁸ a podmínka pozbytí jiného státního občanství se již nebude vyžadovat ani u těch žadatelů, u nichž se postupuje podle ZNPSO.¹⁵⁹ Současná právní úprava tedy podmínku pozbytí dosavadního státního občanství již nevyžaduje, a tak by se dnešní žadatelé již nesetkali s tímto problémem.

Městský soud v Praze v roce 2014 zamítl žalobu, kterou se 3 žalobci vietnamské státní příslušnosti domáhali přezkumu rozhodnutí ministra vnitra, kterým byl zamítnut rozklad proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, jímž byla zamítnuta společná žádost žalobců o udělení státního občanství ČR. Důvodem pro zamítnutí udělení státního občanství jednomu z žalobců byla skutečnost, že v době od roku 2005 do roku 2009 neplatil řádně a včas zdravotní pojištění, čímž nebyla splněna podmínka stanovená v § 7 odst. 1 písm. e) ZNPSO. Dalším žalobcům (nezletilým dětem již shora zmiňovaného žalobce) nebylo uděleno státní občanství s odůvodněním zásady preference jednotného státního občanství rodin, a to k udržení rodinných vazeb¹⁶⁰ a harmonického rozvoje nezletilých dětí.¹⁶¹ Tuto podmínku v § 7 odst. 1 písm. e) ZNPSO bychom v rozšířené podobě našli v § 14 odst. 6 ZSO, kde je však formulována negativně (... lze udělit žadateli, který v posledních 3 letech předcházejících dni podání žádosti neporušil závažným způsobem povinnosti vyplývající z jiných právních předpisů upravujících...¹⁶²). Soud v posuzovaném případě nemohl novou právní úpravu při svém rozhodování zohlednit, poněvadž rozhoduje podle právního stavu, který tu byl v době vydání

¹⁵⁸ ZSO, § 74: „Řízení, která nebyla pravomocně ukončena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se dokončí podle dosavadních právních předpisů; pozbytí dosavadního státního občanství se pro udělení státního občanství České republiky nevyžaduje.“

¹⁵⁹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. července 2016, sp. zn. 10 A 37/2013.

¹⁶⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. ledna 2013, sp. zn. 8 As 31/2012, bod 39.

¹⁶¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. prosince 2014, sp. zn. 10 A 84/2011.

¹⁶² ZSO, § 14 odst. 6.

napadaného rozhodnutí, ale toto ustanovení ZSO nepřímou podporuje závěr soudu o tom, že žalobci nemohlo být uděleno státní občanství, pokud žalobce podal novou žádost o udělení státního občanství, což bylo v konkrétním případě za méně než 8 měsíců po opožděném uhrazení předchozího výrazného dluhu na zdravotním pojištění. Takový časový interval je dle soudu nedostatečný k tomu, aby žadatel přesvědčil ministerstvo vnitra, že si již osvojil respekt k zákonům a bude je dodržovat i v budoucnu.¹⁶³

Další judikaturu můžeme v budoucnu očekávat, avšak ke dni 12. ledna 2017 krajské soudy v Brně, Hradci Králové, Plzni, Praze a Ústí nad Labem zatím neevidují žádná řízení týkající se ZSO. Krajský soud v Českých Budějovicích eviduje jeden již výše zmíněný případ, Krajský soud v Ostravě také eviduje jedno řízení, který stále není vyřízené. V obou případech však nefigurují občané VSR.¹⁶⁴ Městský soud v Praze se zabýval mj. čtyřmi případy, kde jádrem řízení však nebyl ZSO, soud pouze ZSO uvedl ve své argumentaci.¹⁶⁵

¹⁶³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. prosince 2014, sp. zn. 10 A 84/2011, srov. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. listopadu 2016, sp. zn. 3 A 99/2014.

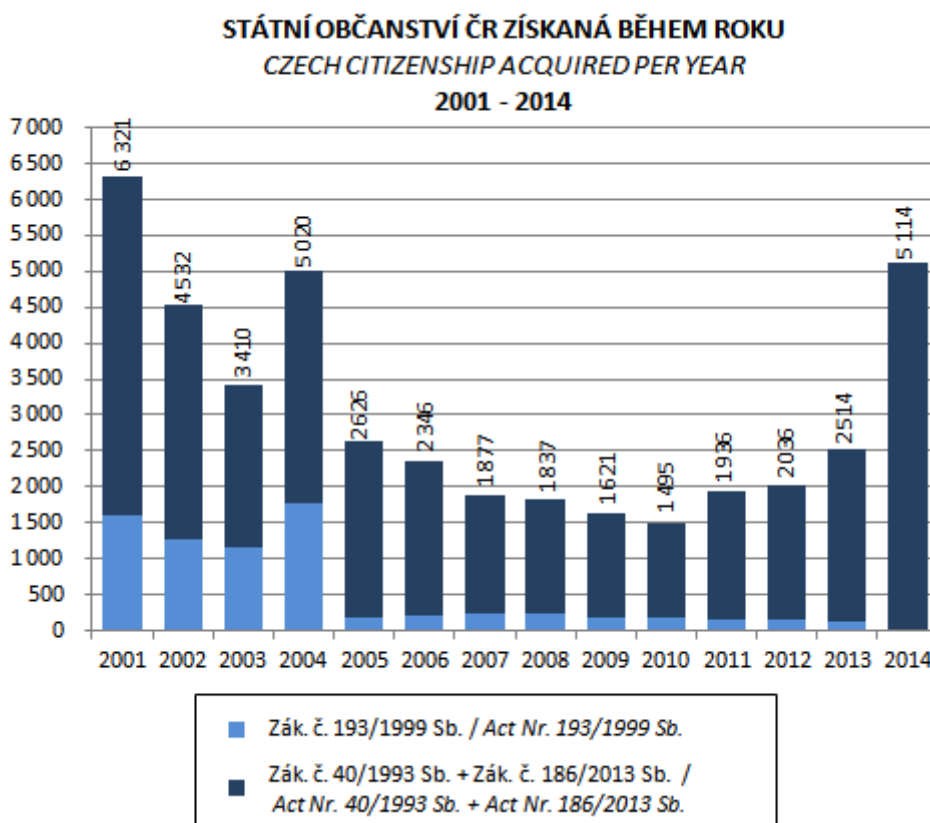
¹⁶⁴ Informace poskytly krajské soudy na základě žádosti o informace ze dne 12. ledna 2017.

¹⁶⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. prosince 2014, sp. zn. 10 A 84/2011, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. listopadu 2016, sp. zn. 3 A 99/2014, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. července 2016, sp. zn. 10 A 37/2013, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. března 2015, sp. zn. 10 A 15/2013.

10. Statistika

Pro zajímavost lze srovnat situaci před a po nabytí účinnosti zákona o státním občanství ČR. V roce 2014 bylo Českou republikou uděleno nejvíce státních občanství od roku 2000. V porovnání s ostatními státy EU však ČR patří mezi státy, které udělují nejnížší počet státních občanství. Vietnamci tvořili v roce 2014 5,8 % cizinců, kteří získali status občana ČR.¹⁶⁶

Graf č. 1: státní občanství ČR získaná během roku

167

Zdroj: Český statistický úřad. *Cizinci: Nabývání státního občanství ČR* [online]. czso.cz, [cit. 26. února 2017]. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_nabyvani_obcanstvi>.

Uvedený graf znázorňuje, jak rapidně vzrostl v roce 2014 počet cizinců, kteří získali status občana ČR.

Ministerstvo vnitra poskytlo statistické údaje, ze kterých je patrné, že po účinnosti ZSO rapidně vzrostl zájem Vietnamců o státní občanství ČR. V následujících bodech je uveden počet

¹⁶⁶ Český statistický úřad. *Česko uděluje méně státních občanství než jiné země EU* [online]. czso.cz, 15. února 2016 [cit. 26. února 2017]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/cesko-udeluje-mene-statnich-obcanstvi-nez-jine-zeme-eu>>.

¹⁶⁷ Český statistický úřad. *Cizinci: Nabývání státního občanství ČR* [online]. czso.cz, [cit. 26. února 2017]. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_nabyvani_obcanstvi>.

fyzických osob, státních občanů Vietnamu, kteří státní občanství ČR nabyly v uvedených letech udělením podle § 7 ZNPSO:

- 88 osob v roce 2011,
- 81 osob v roce 2012,
- 162 osob v roce 2013

Dále udělením podle § 11 a násl. ZSO:

- 309 osob v roce 2014
- 268 osob v roce 2015
- 403 osob v roce 2016.

Počet cizinců, kteří nabyli státní občanství § 35 ZSO je:

- 3701 osob celkem, z toho 1893 státních občanů Vietnamu v roce 2014,
- 1017 osob celkem, z toho 417 státních občanů Vietnamu v roce 2015,
- 131 osob celkem, z toho 59 státních občanů Vietnamu v roce 2016,¹⁶⁸

¹⁶⁸ Ministerstvo vnitra, odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik poskytlo statistické údaje na základě žádosti o informace ze dne 12. ledna 2017.

11. Závěr

Protože jsem Vietnamka žijící dlouhodobě v ČR, pociťovala jsem potřebu věnovat se tématu státního občanství podrobněji, abych tak české společnosti přiblížila vietnamskou komunitu, což by mohlo přispět k integraci příslušníků vietnamské komunity a také k vzájemnému hlubšímu porozumění obou odlišných kultur.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo komplexně zpracovat současnou právní úpravu dvojího občanství ČR a samotného státního občanství ČR ve vazbě na jeho získávání příslušníky vietnamské komunity, porovnat ji s předchozí právní úpravou a analyzovat tak změny, které nová právní úprava do právního řádu přinesla. Na základě reálných kazuistik příslušníků vietnamské komunity bylo možné získat obraz o procesu získávání státního občanství po praktické stránce. Na základě analýzy právní úpravy, empiricky získaných kazuistik a statistických údajů příslušných institucí jsem si mohla zodpovědět výzkumné otázky, zda ČR podporuje myšlenku dvojího občanství, zda je současná právní úprava státního občanství v ČR pro cizince (konkrétně příslušníky vietnamské komunity) příznivější než dřívější právní úprava, zda ulehčuje získání státního občanství ČR.

Ve své diplomové práci jsem se v první části zaměřila na vymezení samotného pojmu státního občanství, které bylo potřeba vymezit pro pochopení významu celé práce.

Poté jsem se věnovala institutu dvojího občanství a zjistila, že ČR v důsledku přijetí ZSO zcela upustila od principu jediného výlučného státního občanství. Na základě porovnání výhod a nevýhod spojené s dvojitým občanstvím jsem došla k závěru, že výhody plynoucí z tohoto institutu v dnešní společnosti spíše převažují a nevýhody jsou tak překonané.

Provedla jsem klíčovou analýzu současné právní úpravy, rozebrala podrobně jednotlivé způsoby nabytí státního občanství ČR s ohledem na četnost jejich využití příslušníky vietnamské komunity. Zde jsem se snažila právní úpravu propojit s aspekty, které se týkají vietnamské komunity a také se pokusila právní úpravu přiblížit v kontextu s dosavadní existující judikaturou.

Díky rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích, který již rozhodoval na základě ZSO, jsem měla možnost seznámit se s argumenty krajského soudu při výkladu § 4 ZSO.

Co se týče ustanovení § 7 odst. 2 ZSO, dalo by se diskutovat o etičnosti genetické zkoušky formou znalecké posudku, avšak prostředek vidím jako zcela legitimní, poněvadž se tímto způsobem dá zamezit obcházení zákona. Navíc má cizinec usilující o státní občanství dále

možnost postupovat i podle § 28 ZSO, přičemž není potřeba prokázání otcovství genetickou zkouškou. Je tak zachována možnost volby v případě, že se dítě narodí mimo manželství.

Podmínky pro udělení státního občanství byly v porovnání s předchozí právní úpravou zpřísněny (zkonkretizovány), avšak podle mého názoru zpřísnění podmínek nepřineslo reálné překážky žadatelům o udělení státního občanství. Kladně hodnotím potřebnou integraci žadatele do české společnosti jako předpoklad pro udělení státního občanství.

Na druhou stranu vidím jako problematické ustanovení § 13 odst. 2 ZSO ve spojení s § 22 odst. 3 a § 26 ZSO. Na základě výše zmíněného si troufám tvrdit, že § 26 ZSO je protiústavní a ztotožňuji se s názorem veřejné ochránkyně práv, že „*Důsledkem takové právní úpravy, která současně vylučuje možnost soudního přezkumu, je v podstatě popření práva účastníka na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.*“¹⁶⁹

Další nedostatek bych viděla v nedodržení lhůt pro rozhodnutí o žádosti o udělení státního občanství. Výše zmiňované paní T. T. T. žádná újma našťastí nevznikla, ale roční nečinnost orgánů veřejné moci mi připadá u situace udělení státního občanství jako přehnaná. Bohužel jsem velice skeptická a podle mého názoru jsou úřady v ČR velice přehlčené prací a takový žadatel bohužel bude muset s opožděným rozhodnutím počítat.

Pokud jde o způsob nabývání státního občanství prohlášením podle § 35 ZSO, hodnotím právní úpravu velice pozitivně. Druhá generace Vietnamců možnost nabytí státního občanství prohlášením okamžitě využila a podmínky pro jeho nabytí tímto způsobem jsou nastaveny velice mírně. Je možné konstatovat, že nabytí státního občanství ČR prohlášením je obzvláště jednoduché a nepojí se s ním žádné velké obtíže ať už finanční či časové. Já i 3 shora uvedení dotazovaní jsme se shodli na tom, že při procesu prohlášení se nevyskytly žádné problémy, na úřadě se chovali velice vstřícně a byly nám poskytnuty všechny důležité informace. V zákonné úpravě mi však chybí uvedení lhůty, do kdy by měl být prohlašující obeznámen s tím, zda státní občanství nabytí prohlášením či ne. V případě nabytí státního občanství udělením zákonodárce lhůtu konkrétně určil, nevidím proto důvod, proč tomu tak není také u prohlášení. Obdobně se tedy použije ustanovení části druhé a třetí správního řádu.¹⁷⁰ Z § 71 odst. 1 a 3 správního řádu¹⁷¹ lze dovodit, že pokud nelze rozhodnutí vydat bez zbytečného odkladu, je správní orgán povinen vydat rozhodnutí nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení, k nimž může být z důvodů stanovených v § 71 odst. 3 písm. a) správního řádu připočítána lhůta až 30 dnů. Celkem tedy činí lhůta 60 dnů, což bylo ve výše uvedených případech vždy dodrženo.

¹⁶⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. října 2016, sp. zn. Pl. ÚS 5/16.

¹⁷⁰ ZSO, § 37 odst. 5

¹⁷¹ zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 71 odst. 1, 3.

Další výtku bych měla k výkladovému problému v souvislosti s § 35 odst. 1 věta první ZSO, který by mohla vyřešit novelizace a na který již upozornila veřejná ochránkyně práv.

Ráda bych upozornila na § 35 odst. 1 písm. b) ZSO, který stanoví 2/3 doby nejpozději od věku 10 let až k datu prohlášení. Na základě reálných případů je zřejmé, že se tato 2/3 doba počítá od prvního legálního a faktického pobytu, ale samotným jazykovým výkladem bychom mohli dospět chybně též k tomu, že lze prokazovat dobu jak před dosažením věku 10 let, tak i v nejkrajnějším případě pobyt právě od 10 let, což však není pravda. Pobyt právě od 10 let prokazují jedině ti, kteří se v ČR začali zdržovat právě od věku 10 let. Je tedy rozdíl mezi dobou, kterou je nutné prokázat, prohlašujícího zdržující se v ČR od 10 let a zdržujícího se od narození. Proto bych v tomto směru navrhovala novelizaci pro jasnější pochopení ustanovení.

Tyto kazuistiky podporují závěr o tom, že získání státního občanství po účinnosti ZSO se stalo pro cizince, zejména příslušníky vietnamské komunity, jednodušší.

S ohledem i na počet cizinců, kteří získali status občana ČR, lze zodpovědět položené výzkumné otázky. ČR podporuje myšlenku dvojího občanství, novým státoobčanským zákonem zcela upustila od principu jediného výlučného státního občanství. Současná právní úprava státního občanství v ČR je pro cizince (konkrétně příslušníky vietnamské komunity) příznivější než dřívější právní úprava a ulehčuje získání státního občanství ČR. Velkou motivací pro příslušníky vietnamské komunity představuje fakt, že si mohou udržet své vietnamské občanství.

I přes veškeré výše zmíněné výhrady hodnotím ZSO velice kladně. Dle důvodové zprávy se na novém zákonu pracovalo několik let a je vidět, že veškerá snaha o vytvoření nového státoobčanského zákona přinesla úspěch a ZSO se setkal ze strany příslušníků vietnamské komunity s velice kladným hodnocením. Lze tak předpokládat, že cíl diplomové práce byl naplněn a hypotéza se potvrdila.

Je velice potěšující, že tu institut prohlášení je a zjednodušuje nám, cizincům 2. generace, nabýt státní občanství ČR a zároveň si dosavadní státní občanství ponechat. Byla by proto škoda, kdo má zájem o státní občanství ČR, tohoto nového institutu nevyužít. Nyní se jako občanka dvou států cítím i jako Češka i jako Vietnamka, a proto si myslím, že tato možnost zařazení se do určité skupiny je významná pro „banánové děti“¹⁷² jako jsem právě já. Troufám si tvrdit, že moji vrstevníci se necítí být stoprocentně Čechem / Češkou, či Vietnamcem / Vietnamkou. Mnozí z nás tu žijí od malička, jsme zcela integrováni do české společnosti,

¹⁷² Podrobněji viz MARTÍNKOVÁ, Šárka. *Banánové děti* [online]. klubhanoi.cz, 20. října 2008 [cit. 4. února 2017]. Dostupné na <<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2008102001>>.

slavíme české svátky, ale zároveň neztrácíme své původní vietnamské kořeny, jsme většinou bilingvní. Dá se říci, že se často cítíme jako napůl Vietnamci a napůl Češi, což krásně vystihuje i možnost dvojího občanství a my tak konečně můžeme nalézt místo, kam skutečně zapadáme.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky
- zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 24/2008/QH12, o státním občanství Vietnamu
- zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Mezinárodní smlouvy

- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 76/2004 Sb.m.s., o Evropské úmluvě o státním občanství
- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
- Smlouva o fungování EU

Odborná literatura

- ČÍŽINSKÝ, Pavel a kol. *Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana-azyl, státní občanství*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012. 373 s.
- DAVID, Vladislav a kol. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011. 448 s.
- EMMERT, František. *Dvojí občanství v českém právu*. Praha: C. H. Beck, 2014. 144 s.
- FILIP, Jan, SVATONĚ, Jan, ZIMEK, Josef. *Základy státovědy*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 352 s.
- FILIP, Jan, SVATONĚ, Jan. *Státověda*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 400 s.
- VALÁŠEK, Miloš, KUČERA, Viktor. *Státní občanství: komentář: zákon o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty: (podle stavu k 1. 9. 2006)*. 1. vydání. Praha: Linde, 2006. 287 s.

Články z odborných časopisů

- KURIVČAKOVÁ, Uljana. Dvojí občanství aneb co přinese nový zákon o státním občanství ČR. *Právní rádce*, 2013, roč. 21, č. 12, s. 33.
- EMMERT, František. Přináší nový zákon o státním občanství liberalizaci, nebo naopak posiluje mocenskou autoritu státu?. *Právní rozhledy*, 2014, č. 10, s. 343 – 349.
- KINDLOVÁ, Miluše. Ústavnost soudní výluky u neudělení státního občanství z důvodu ohrožení bezpečnosti státu?. *Správní právo*, 2015, č. 7–8/2015, str. 404–419.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 11. října 2016, sp. zn. Pl. ÚS 5/16
- Nález Ústavního soudu ze dne 13. září 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94, bod II
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. listopadu 1995, sp. zn. Pl. ÚS 5/95

- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. května 2015, sp. zn. 30 A 40/2013
- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. září 2015, sp. zn. 56 Az 3/2015
- Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 1. prosince 2016, sp. zn. 50 A 21/2016
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. listopadu 2016, sp. zn. 3 A 99/2014
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. července 2016, sp. zn. 10 A 37/2013
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. prosince 2014, sp. zn. 10 A 84/2011
- rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. března 2015, sp. zn. 10 A 15/2013
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. ledna 2006, sp. zn. 5 As 28/2005.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. ledna 2013, sp. zn. 8 As 31/2012, bod 39.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. května 2007, sp. zn. 1 As 62/2006.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. ledna 2004, sp. zn. 7 A 31/2002.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2010, sp. zn. III. ÚS 3044/10
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. listopadu 2007, sp. zn. II. ÚS 2696/07

Internetové zdroje

- Český statistický úřad. *Česko uděluje méně státních občanství než jiné země EU* [online]. czso.cz, 15. února 2016 [cit. 26. února 2017]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/cesko-udeluje-mene-statnich-obcanstvi-nez-jine-zeme-eu>>.
- Český statistický úřad. *Cizinci: Nabývání státního občanství ČR* [online]. czso.cz, [cit. 26. února 2017]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz-nabyvani-obcanstvi>>.
- ČIŽINSKÝ, Pavel. *Nový zákon o získávání českého státního občanství: hlavní změny* [online]. migraceonline.cz, 27. září 2013 [cit. 18. února 2017]. Dostupné na <<http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/novy-zakon-o-ziskavani-ceskeho-statniho-obcanstvi-bezplatne-poradenstvi-v-poradne-pro-obcanstvi>>.
- JELÍNKOVÁ, Marie, SZCZEPANIKOVA, Alice. *Binacionální sňatky a česká migrační politika: Jak je to vlastně s tou pravostí a fikcí?* [online]. migraceonline.cz, 6. prosince 2007 [cit. 16. února 2017]. Dostupné na <<http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/binacionalni-snatky-a-ceska-migracni-politika-jak-je-to-vlastne-s-tou-pravosti-a-fikci>>.

- KOCOUREK, Jiří. *Vietnamci v ČR* [online]. socioweb.cz, 23. prosince 2005 [cit. 4. února 2017]. Dostupné na <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=199&lst=108>>.
- MARTÍNKOVÁ, Šárka. *Banánové děti* [online]. klubhanoi.cz, 20. října 2008 [cit. 4. února 2017]. Dostupné na <<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocclanku=2008102001>>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. *Biometrika* [online]. mvcr.cz, 2015 [cit. 18. února 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/biometrika.aspx>>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR* [online]. mvcr.cz, 2015 [cit. 11. února 2017]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>>.
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Seznam států, jejichž občané podléhají vízové povinnosti* [online]. mzv.cz, 20. listopadu 2015 [cit. 24. února 2017]. Dostupné na <http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/seznam_statu_jejichz_obcane_podlehaji/index.html>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. *Seznam států a dalších subjektů, na jejichž území mohou občané ČR pobývat bez víz (vyjma států Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska)* [online]. mvcr.cz, [cit. 13. ledna 2017]. Dostupné na <http://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/prehled_statu_s_bezvizovym_stykem/prehled_statu_a_dalsich_subjektu_se.html>.
- *51 quốc gia, vùng lãnh thổ công dân Việt Nam du lịch không cần Visa* [online]. vietnamnet.vn, 2. května 2016 [cit. 13. ledna 2017]. Dostupné na <<http://vietnamnet.vn/vn/kinh-doanh/thi-truong/51-quoc-gia-vung-lanh-tho-cong-dan-viet-nam-du-lich-khong-can-visa-302559.html>>.
- JIŘIČKA, Jan. *Zájem o české občanství letos prudce vzrostl, uspěly už tisíce cizinců* [online]. idnes.cz, 23. srpna 2014 [cit. 13. ledna 2017]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zadatelu-o-ceske-obcanstvi-vyrazne-pribylo-fk9-domaci.aspx?c=A140820_193433_domaci_jj>.
- JIŘIČKA, Jan. *Cizincům se vzdálí šance na české občanství, kritici se bojí moci úřadů* [online]. idnes.cz, 21. října 2012 [cit. 13. ledna 2017]. Dostupné na

<http://zpravy.idnes.cz/neziskovky-kritizuji-zakon-o-statnim-obcanstvi-fu7-domaci.aspx?c=A120222_151817_domaci_jj>.

- <<http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/>>.
- <<http://www.worldlii.org/int/cases/ICJ/1955/1.html>>.

Jiné

- Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. června 2010, č. j. 59/2010-MOC-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních
- Důvodová zpráva k zákonu č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)
- Stanovisko ombudsmana ze dne 6. října 2015, sp. zn. 5219/2015/VOP/MV. Dostupné na <<http://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/3534>>

Shrnutí / Abstract

Shrnutí

Autorka vypracovala diplomovou práci na téma Dvojití občanství ve světle současné právní úpravy v ČR a jeho získávání příslušníky vietnamské komunity. Cílem této diplomové práce je komplexně zpracovat právní úpravu dvojího občanství ČR a samotného státního občanství ČR ve vazbě na jeho získávání příslušníky vietnamské komunity. Dalším cílem je analyzovat změny, které nastaly s účinností zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství ČR.

Práce je rozčleněna do několika kapitol, z nichž nejdůležitější jsou kapitoly o současné právní úpravě dvojího občanství, potažmo státního občanství se zaměřením na jeho nabývání příslušníky vietnamské komunity, dále o srovnání nové a předchozí právní úpravy státního občanství s vyzdvižením změn, které nová právní úprava (v porovnání s předchozí právní úpravou) do právního řádu přinesla.

Další důležitou část práce tvoří empirický výzkum o reálných případech příslušníků vietnamské komunity v souvislosti se získáváním státního občanství ČR.

Tato diplomová práce má zhodnotit, zda ČR podporuje myšlenku dvojího občanství, zda je současná právní úprava státního občanství v ČR pro cizince (konkrétně příslušníky vietnamské komunity) příznivější než dřívější právní úprava, zda ulehčuje získání státního občanství ČR.

Abstract

The author has written a diploma thesis on the topic of Dual Citizenship in the Light of Current Legislation in the Czech Republic and its Acquisition by Members of the Vietnamese Community. The aim of the thesis is a complex analysis of the Czech legislation concerning dual citizenship as well as legislation concerning Czech citizenship in relation to its acquisition by members of the Vietnamese community. Further aim of the thesis is to analyze the changes that occurred after the Act No. 186/2013 Coll., on Czech Citizenship, went into effect.

The thesis is divided into several chapters, the main out of which include a chapter on the current legislation concerning dual citizenship as well as state citizenship with focus on its acquisition by members of the Vietnamese community. A chapter on the comparison of the new and the previous legislation concerning state citizenship with a highlight of the changes that have occurred and a chapter on real-world cases of members of the Vietnamese community represent another important part of this thesis.

The diploma thesis seeks to evaluate whether Czech Republic supports the idea of dual citizenship and whether the current legislation is more favourable towards aliens (specifically members of the Vietnamese community) as opposed to the previous legislation and whether it facilitates acquisition of Czech citizenship.

Klíčová slova / Key words

Klíčová slova

státní občanství, cizinci, dvojí občanství, vietnamská komunita

Key words

citizenship, aliens, dual nationality, Vietnamese community